

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»

Факультет економіки та інформаційних технологій

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему
«ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ
ПІДПРИЄМСТВА НА ПРИКЛАДІ АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Здобувача вищої освіти заочної форми
навчання

_____ Глущенко Маргарити Вадимівни
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

Науковий керівник

доктор економічних наук, професор
(вчений ступінь, наукове звання (доцент, професор))

_____ Єрохін Сергій Аркадійович
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

**Завідувач кафедри фінансів, обліку та
фундаментальних економічних дисциплін**

кандидат економічних наук, доцент
(вчений ступінь, наукове звання (доцент, професор))

_____ Сугак Тетяна Михайлівна
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ	5
1.1. Сутність фінансової стійкості підприємства.....	5
1.2. Характеристика чинників впливу на фінансову стійкість підприємства.....	12
1.3. Управління фінансовою стійкістю підприємства та моделі оцінки банкрутства підприємства.....	25
Висновки до розділу 1.....	40
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»	43
2.1. Економічна характеристика та аналіз господарської діяльності підприємства.....	43
2.2. Аналіз основних показників господарської діяльності АТ «ТЕХНОЛОГІЯ».....	55
2.3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»....	66
Висновки до розділу 2.....	76
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	77
3.1. Шляхи забезпечення фінансової стійкості підприємства за допомогою інструментів фінансового управління.....	77
3.2. Удосконалення системи фінансової стійкості підприємства.....	84
Висновки до розділу 3.....	96
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	100
ДОДАТКИ	103

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. У сучасній економіці та в існуючих ринкових умовах від підприємства очікується високий рівень конкурентоздатності та ефективності виробництва, для досягнення головної мети-отримання прибутку. Для вирішення поставлених завдань необхідно чітко проаналізувати ефективність господарської діяльності підприємства, приділити увагу дослідженню фінансовій стійкості підприємства та вирішенню питання ймовірності банкрутства. Проаналізувавши та дослідивши ці показники виробляється стратегія і тактика майбутнього напрямку розвитку, обґрунтовуються визначені управлінські рішення, здійснюється моніторинг та контроль за їх виконанням та проводиться оцінка результатів діяльності підприємства в цілому та конкретних підрозділів, працівників.

На сьогодні національна та світова економіка характеризується значною мінливістю та непередбачуваністю, тому підприємства стикаються з рядом проблем, а саме: неможливістю отримання кредитів, зменшення фінансових та інших видів ресурсів, жорстка конкуренція та інші причини.

Аналіз останніх публікацій і досліджень. Тему фінансової стійкості досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці, які внесли вагомий внесок не тільки у теоретичні, але і практичні основи. Серед вітчизняних науковців можна виділити таких як: В. Рогожин, М. Білик О. Тридід, С. Єлецьких, В. Дуброва, О.Квасовський, Л. Докієнко, Л. Лігоненко, Л. Лахтіонова та ін.

Серед зарубіжних вчених-економістів, таких як:М. Баканова, Л. Бернстайна, В. Ковальова, М. Метьюса, В. Родіонову, Г. Савицьку, Д. Стоуна, І.Балабанова,Е. Хелферта, А. Шеремета та ін.

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження показників та аналізу фінансової стійкості підприємства АТ «Технологія».

Завдання, які обумовлюють реалізацію мети дослідження:

- дослідити сутність поняття «фінансова стійкість підприємства»;
- оцінити вплив факторів на зміну фінансової стійкості;
- провести аналіз ризиків банкрутства обраного підприємства за допомогою методик науковців;
- надати рекомендації щодо покращення фінансової стійкості досліджуваного підприємства.

Об'єктом дослідження є процес аналізу фінансової стійкості підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних і прикладних аспектів аналізу фінансової стійкості підприємства.

Методи дослідження. Дослідження проводилося із застосуванням прикладних наукових формул визначення ризиків ймовірності банкрутства та застосованих для аналізу обраного підприємства. У процесі дослідження були використані підручники, початкові посібники, статті періодичних видань, загальна інформація щодо обраного підприємства, фінансова звітність АТ «Технологія».

Інформаційною базою дослідження є навчальні економічні посібники, статті, публікації, використано праці вітчизняних і зарубіжних авторів, матеріали науково-практичних конференцій, ресурси мережі Internet, фінансова документація АТ «Технологія».

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Робота складається зі вступу, 3 розділів, висновку, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 106 сторінок.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ЗА ДОПОМОГОЮ ІНСТРУМЕНТІВ ФІНАНСОВОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Сутність фінансової стійкості підприємства

В умовах ринкових відносин ефективність функціонування підприємства напряму залежить від його рівня фінансової стійкості. Показниками фінансової стійкості підприємства можна вважати перелік переваг над іншими підприємствами, а саме: залучення інвесторів, вибір найкращого кваліфікованого персоналу, отримання кредиту, вибір контрагентів та інші.

Отже, чим вищий показник фінансової стійкості підприємства, тим менший ризик ймовірності банкрутства. Стратегічним завданням успішного підприємства є забезпечення його фінансової стійкості. На даному етапі вивченню тематики фінансової стійкості найбільше робіт присвятили західні вчені-економісти, де пізніше ми використаємо деякі результати їх робіт та порівняємо отримані значення між собою. Хоча існує безліч публікацій з даної теми, проблеми фінансової стійкості розкриті не в повній мірі та часто зазнають дискусій та гострих обговорень. Якщо розглянути підприємство за допомогою наступного взаємозв'язкового ланцюжка: потреба – проблема – мотив – інтереси – рішення, то можна зробити висновок, що досягнення мети підприємства залежить не тільки від способів досягнення цілей, але і від гармонії економічних відносин між існуючими у цих відносинах суб'єктами управління [37, С. 21].

Проблеми фінансового стану [88] знайшли своє відображення у працях Т. Бень, С. Довбня [10], С. Юрія [77] й ін.; питання оцінки та забезпечення фінансової стійкості підприємств розглядалися у працях І. Дем'яненка, М. Заюкової, М. Коробова, А. Чупіса й ін. Значним фаховим дослідженням цієї

проблеми стали праці І. Пащенко [56], О. Третяк [75], Л. Докієнка. Проблеми фінансової стратегії підприємства відображені у праці В. Пастухової [55], а також до робіт з цієї ж економічної тематики належать дослідження М. Свєшнікової [70], О. Безручко [8].

Методи фінансового управління мають питому вагу, навіть коли ми говоримо про антикризове управління, вчена Л.О. Ліготенко зазначає, «..антикризове управління можна розглядати як одну із спеціальних функцій управління» [44, С. 67].

Також за її словами, ця функція напряду залежить від фінансової стійкості та платоспроможності підприємства.

Детальний аналіз різноманітних публікацій та літературних джерел дозволяє виділити основні підходи до такого поняття як «фінансова стійкість підприємства».

Перший підхід до визначення цього поняття має прихильність таких вчених, як: В.І. Макар'єва, М.М. Селезньова, А.Ф. Іонова, Ю.С. Цал-Цалко, де вони розглядають поняття у вузькому сенсі, як один зі станів суб'єкта господарювання.

М.М. Селезньова і А.Ф. Іонова [71, С. 315], Ю.С. Цал-Цалко [77, С. 204] вважають, що фінансова стійкість підприємства – це стан активів (пасивів) підприємства, яке може гарантувати йому постійну платоспроможність.

В.І. Макар'єв вважає, що [46, С. 18] фінансова стійкість підприємства – це стан структури активів підприємства, забезпеченість різноманітними джерелами.

Отже, перший підхід передбачає трактування фінансової стійкості, як систему економічних відносин, яка виникає у процесі формування, розподілу та використання грошових ресурсів.

Прихильники другого підходу дотримуються дещо іншої думки – Г.В. Савицька, А.Д. Шеремет і Р.С. Сайфулін. Вони підкреслюють важливість показників фінансової стійкості, для того, щоб оцінити рівень надійності та конкурентоспроможності підприємства. Характеризують це поняття, як

ступінь виконання фінансового плану, ліквідністю та поповнення власними коштами [78, С. 288].

А.Д. Шеремет і Р.С. Сайфулин визначають фінансовий стан здатністю підприємства вчасно придбавати нову техніку, виплачувати заробітну плату, проводити розрахунки по кредитах, вносити вчасно податки та збори.

Савицька Г.В. [68, С. 123], розглядає поняття фінансової стійкості з декількох точок зору, з одного боку оцінка фінансового стану підприємства, яка визначає стан капіталообігу, з іншого-здатність саморозвиватися у будь-який час своєї діяльності. Зміна структури джерел формування капіталу призводить до зміни платоспроможності підприємства, наслідком чого є зміна фінансового стану. Вчена стверджує, що фінансовий стан може бути як стійким, так і нестійким, ці стани залежать від виробничої діяльності. Отже, на думку Савицької Г.В., стійкого фінансового стану можна досягти лише за умов вмілого управління усіма факторами, що визначають результати підприємницької діяльності. [68, С. 156].

Третій підхід, авторами якого стали М.С. Абрютіна і А.В. Грачов, В.В. Бочаров, М.В. Беллендир та В.Г. Артеменко, М.І. Баканов і А.Д. Шеремет, В.І. Солдаткін і Ю.Б. Рубін вважають, що ефективне формування, розподіл та використання 10 фінансових ресурсів пов'язані з фінансовою стійкістю підприємства. На думку М.С. Абрютіна і А.В. Грачова, фінансова стійкість підприємства представляє собою надійно гарантовану платоспроможність, незалежність від поведінки партнерів [1, С. 26].

В.Г. Артеменко і М.В. Беллендир [3, С. 26] вважають, що фінансова стійкість підприємства свідчить про стабільне перевищення доходів над витратами, вільне управління фінансовими ресурсами підприємства і ефективне їх використання. Підприємство, яке функціонує та здійснює виробничу та комерційну діяльність, має відносини зі своїми партнерами, кредиторами, податковими службами, постачальниками та споживачами, тому у процесі цих відносин виникають зобов'язання, де підприємство протягом деякого часу перераховує кошти, надає послуги, поставляє товари.

Забезпеченість підприємства фінансовими ресурсами на думку багатьох авторів характеризує поняття фінансової стійкості.

Отже, фінансова стійкість підприємства може оцінюватися забезпеченістю власними оборотними коштами, але ці показники протягом певного періоду можуть змінюватися і не несуть чіткої інформації щодо загального фінансового стану. Інші вчені, Ю.Б. Рубін і В.І. Солдаткін наполягають, що «співвідношення вартості матеріальних оборотних коштів і величини власних і позикових джерел їх формування визначає стійкість фінансового стану підприємства. Забезпеченість запасів і витрат джерелами формування є сутністю фінансової стійкості, тоді як платоспроможність виступає її зовнішнім проявом» [66, С. 134].

Прихильники четвертого підходу (Г.Я. Ракитська, О.М. Фолом, М.А. Федотова та В.М. Родіонова та ін.) розглядають поняття фінансової стійкості підприємства, як один із елементів економічної стійкості та не виділяють у окрему категорію.

Наприклад, О.Н. Фолом вважає, що економічна стійкість являє собою особливий стан в ринковому середовищі, систематизує у собі найважливіші складові виробничої діяльності, продукції або послуг, матеріально-технічної бази, забезпечення ресурсами, професійними кадрами та інше.

Г.Я. Ракитська дотримується такого ж погляду [62, С. 67], М.А. Федотова і В.М. Родіонова [75, С. 53]. Вони запевняють, що економічна категорія «фінансова стійкість» відображає найпоширеніші й істотні економічні явища в цілому або найбільш важливі їх сторони і характерні риси, що розкривають їх внутрішню природу, які мають об'єктивний характер, тобто відображають явища і процеси економічного життя суспільства, що виникають незалежно від волі і свідомості людей. Відносини, які виникають між людьми є змістом економічних категорій. Можна зазначити, що в умовах сучасної ринкової економіки форма фінансових відносин постійно змінюється. Такі відносини виникають в процесі формування, розподілу і використання капіталу підприємства.

М.Я. Коробов [13, С. 354] стверджує, що фінансова стійкість підприємства – це відповідність параметрів діяльності підприємства і розміщення його фінансових ресурсів критеріям позитивної характеристики фінансового стану.

На думку М.А. Федотової і В.М. Родіонової [12, С. 13], фінансова стійкість підприємства – стан, при якому розподіл та використання грошових ресурсів забезпечує зростання прибутку та платоспроможності підприємства. Мамонтова Н.А. [47, С. 315] визначає фінансову стійкість підприємства, як стабільність усіх економічних показників фінансової діяльності.

Представники шостого підходу, К. Друрі [25 С. 113], К. Хеддервік [76, С. 214] вважають, що оцінка фінансової стійкості підприємства визначається його фінансовою незалежністю. Вона пов'язана із загальною фінансовою структурою підприємства, ступенем його залежності від кредиторів і інвесторів. Фінансова стійкість у довгостроковому плані характеризується співвідношенням власних і позикових коштів. У даному контексті трактують фінансову стійкість і багато українських економістів. Наприклад, О.Р. Кривицька [41, С. 138] розглядає фінансову стійкість як результат формування достатнього для розвитку підприємства обсягу прибутку, що є визначальною ознакою його економічної незалежності. На думку Є.В. Измайлової, фінансова стійкість «...характеризує ступень фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання. Цей ступінь незалежності можна оцінювати за різними критеріями: рівнем покриття матеріальних обігових коштів (запасів) стабільними джерелами фінансування; платоспроможністю підприємства (його потенціальною спроможністю покрити термінові зобов'язання мобільними активами); часткою власних або стабільних джерел у сукупних джерелах фінансування» [30, С. 83]. Прихильники сьомого підходу (І.О. Бланк, В.Ф. Пріснякова) у своїх роботах досліджують проблеми взаємозв'язку економічної і фінансової безпеки з точки зору впливу на їх рівень фінансової стійкості підприємства. Так, В.Ф. Пріснякова [61, С. 49] вважає, що рівень фінансової безпеки підприємств в

умовах і ринкової, і планової економіки, насамперед, визначається станом і структурою активів підприємства та джерелами їх покриття. Бланк І.О. [12, С. 56] трактує «фінансову стійкість підприємства» як поняття близьке до «фінансової рівноваги», визначаючи зміст цих категорій частиною власних джерел при формуванні фінансових ресурсів підприємства. Представники восьмого підходу розглядають фінансову стійкість в контексті фінансової рівноваги підприємства. Так, Н.А. Кизим, В.А. Забродський, В.А. Зінченко та Ю.С. Копчак визначають сутність поняття «рівновага» підприємства щодо процесу кругообігу його капіталу. Щодо даного процесу вони виділяють два стани: «...фінансова стійкість кругообігу капіталу на підприємстві – спроможність матеріально-фінансових потоків по всіх фазах циклу кругообігу капіталу повертатися в стан, який забезпечує правильні пропорції в їх русі, незважаючи на вплив дестабілізуючих чинників. Тоді як фінансова нестійкість – нездатність матеріально-фінансових потоків по окремих або по усіх фазах циклу кругообігу капіталу повертатися в стан, який забезпечує правильні пропорції в їх русі під впливом дестабілізуючих чинників» [32, С. 50].

Для забезпечення фінансової стійкості необхідно дотримуватись наступних принципів:

1. Принцип раціоналізації залучення капіталу, метою є запобігання банкрутства підприємства;
 2. принцип необхідної і достатньої прибутковості функціонування капіталу
- Умови стійкого функціонування підприємства можна розглянути у (табл.1.1).

Таблиця 1.1

Умови стійкого функціонування підприємства

оновлення основних фондів і довгострокові фінансові вкладення
поповнення власних обігових коштів, достатніх для підтримки поточної ліквідності і забезпечення незалежності підприємства
виплата дивідендів на рівні, що задовольняє інтереси акціонерів (власників)
матеріальне стимулювання найманих працівників підприємства

3. принцип підтримки ліквідності функціонуючого капіталу на

оптимально необхідному рівні [32, с. 50-51].

Стратегічний менеджмент повинен бути спрямований на якість управління складом і структурою поточних активів, на правильний вибір стратегії й тактики управління структурою власних фінансових ресурсів і, звичайно, на заходи щодо управління коштами, що додатково мобілізуються на ринку позичкових капіталів, тобто усунення фінансового ризику, пов'язаного з неспроможністю підприємства вчасно і в повному обсязі розрахуватися з кредиторами [56, с. 45].

Один із провідних російських вчених, який присвятив значну кількість своїх праць досліджуваному питанню, є О. В. Грачов. Він визначає фінансову стійкість підприємства, як відносну платоспроможність у часі при обов'язковому дотриманні умов двократної ліквідності і фактичному збільшенні власного капіталу. Однак звертає увагу на те, що зона абсолютної платоспроможності може бути досягнута але за відповідних економічних передумов [21].

Так, наприклад, у працях вчених Є.В. Мних, Г.Г. Старостенка і Н.В. Мірко визначено фінансову стійкість з позиції існування можливостей розвитку за рахунок результатів успішної фінансово-господарської діяльності, що на нашу думку є проявом загальної стійкості, з цією метою говориться, що «фінансова стійкість» є такою економічною категорією, яка «досягається за умови стабільного перевищення доходів над витратами, вільного маневрування грошовими коштами та стійкого економічного зростання і визначається раціональною забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах» [49,72].

Узагальнюючи результати проведеного аналізу літературних джерел, на мою думку, поняття «фінансова стійкість підприємства» може трактуватися у вузькому сенсі як характеристика фінансового стану підприємства, що відображає його успішне функціонування; і в широкому – як здатність зберігати рівновагу активів і пасивів шляхом формування структури капіталу, що дозволяє фінансувати зобов'язання, здійснювати інвестиційні проекти в

умовах дії внутрішніх і зовнішніх факторів. Погоджуємося з твердженням І.Ф. Стефаніва, що тільки у тому випадку, коли будь-яке підприємство зможе пристосовувати процес управління власними можливостями до зміни рівня точкової корисності воно матиме можливість уникати необґрунтованих витрат, натомість фінансовий стан підприємства вирівняється, виробництво буде більш прогнозованим і рівномірним.

1.2. Характеристика чинників впливу на фінансову стійкість підприємства

Діяльність будь-якого підприємства в умовах підвищення процесів глобалізації в економіці постійно піддається впливу різноманітних факторів та невизначених чинників, зумовлених зростанням конкуренції на ринку або нестабільністю політичної ситуації в країні. Це може призвести як до позитивних, так і до негативних змін в організації підприємства. Збереження фінансової стійкості підприємства та мінімізація впливу цих різноманітних чинників на сьогоднішній день є необхідною умовою існування кожного підприємства. Саме тому є потреба дослідження факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства і аналіз причин, що спричиняють появу негативних тенденцій і явищ у розвитку підприємств України. Як відомо, невизначеність факторів зовнішнього та внутрішнього середовища негативно впливає на діяльність підприємств, що спричиняє відсутність забезпечення відповідного рівня фінансової стійкості. Позитивні значення показників фінансової стійкості є підґрунтям для нормального функціонування підприємств і поступового зростання їх економічного потенціалу. Фінансова стійкість підприємства полягає у його здатності вистояти, протистояти і адаптуватися до дії екзогенних та ендогенних чинників. Багато науковців погоджуються з тим, що фінансова стійкість – це властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх і внутрішніх чинників досягнення стану фінансової рівноваги і його здатність розвиватися. З даного

визначення чітко впливає, що на фінансову стійкість підприємства впливають зовнішні і внутрішні чинники, ступінь впливу яких залежить від кон'юнктури фінансового ринку і зміни економіко-політичної ситуації в країні. Керівництву підприємства слід швидко реагувати на обмеження, що створюються системою економічних відносин, маневруючи фінансовими ресурсами і виробничими програмами. Необхідно «виробити імунітет» до впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, що порушують відтворювальну діяльність підприємства. На фінансові рішення, прийняті керівниками суб'єктів господарювання, впливають такі зовнішні чинники, як:

- стан економіки;
- фінансова політика держави;
- законодавчо-нормативна база;
- державне фінансове регулювання;
- дії конкурентів;
- дії постачальників та поведінка споживачів;
- дії фінансових посередників;
- дії інвесторів;
- рівень соціально-культурного розвитку;
- соціальні, культурні та екологічні чинники.

Склад внутрішніх чинників обумовлений внутрішнім середовищем суб'єктів господарювання та визначається їх виробничим, фінансово-господарським, кадровим потенціалом, технологічним забезпеченням, отриманими результатами. Багато джерел надають різні класифікації чинників, а саме їх класифікують за такими ознаками [11, с. 222]:

- за місцем виникнення (зовнішні, внутрішні);
- за важливістю результату (основні, другорядні);
- за структурою (прості, складні); за масштабом впливу (одноосібні, багатоосібні);
- за можливістю прогнозування (прогнозовані, умовно

прогнозовані, негативні, нульові, позитивні);

- за ступенем впливу на діяльність підприємства (динамічні, короткочасні);
- за ймовірністю реалізації (високі, середні, малі);
- за часом дії (постійні, тимчасові).

Але, з нашої точки зору, на сьогодні відсутнє повне комплексне та системне їх відображення. Тому, вельми важливим питанням є проблема виявлення системи факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства. Так, А.В. Аляб'єва [2] поділяє чинники впливу на фінансову стійкість на зовнішні і внутрішні. Причинами несприятливого стану підприємства, у першу чергу, є системні макроекономічні причини, особливо в умовах нестабільної економіки, при якій практично неможливо використовувати кількісний метод оцінки, що дозволяє впорядкувати досліджувані зовнішні фактори і приводити їх у порівнянний вид. Звідси зробити які-небудь точні прогнози з приводу формування фінансової стійкості підприємства (з урахуванням вивчення зовнішніх факторів) практично неможливо. Тому їх слід віднести до розряду некерованих. При цьому зовнішні чинники впливають на внутрішні, які проявляють себе через них, змінюючи кількісне вираження останніх. Звичайно, боротися з багатьма зовнішніми чинниками окремим підприємствам не під силу, але в умовах, що склалися, їм залишається проводити таку власну стратегію, яка дозволила б пом'якшити негативні наслідки загального спаду виробництва. Зовнішні фактори, невіддільні волі підприємства, і внутрішні, залежні від організації його роботи, класифікуються за місцем виникнення (рис. 1.1). Для ринкової економіки характерне і необхідне активне реагування управління підприємством на зміну зовнішніх і внутрішніх факторів. В цілому можна сказати, що фінансова стійкість – це комплексне поняття, що володіє зовнішніми формами прояву і формується в процесі всієї фінансовогосподарської діяльності, що знаходиться під впливом безлічі різних факторів. На фінансову стійкість суб'єкта господарювання, навіть на

окремо взятий показник, можуть впливати численні і різноманітні причини.

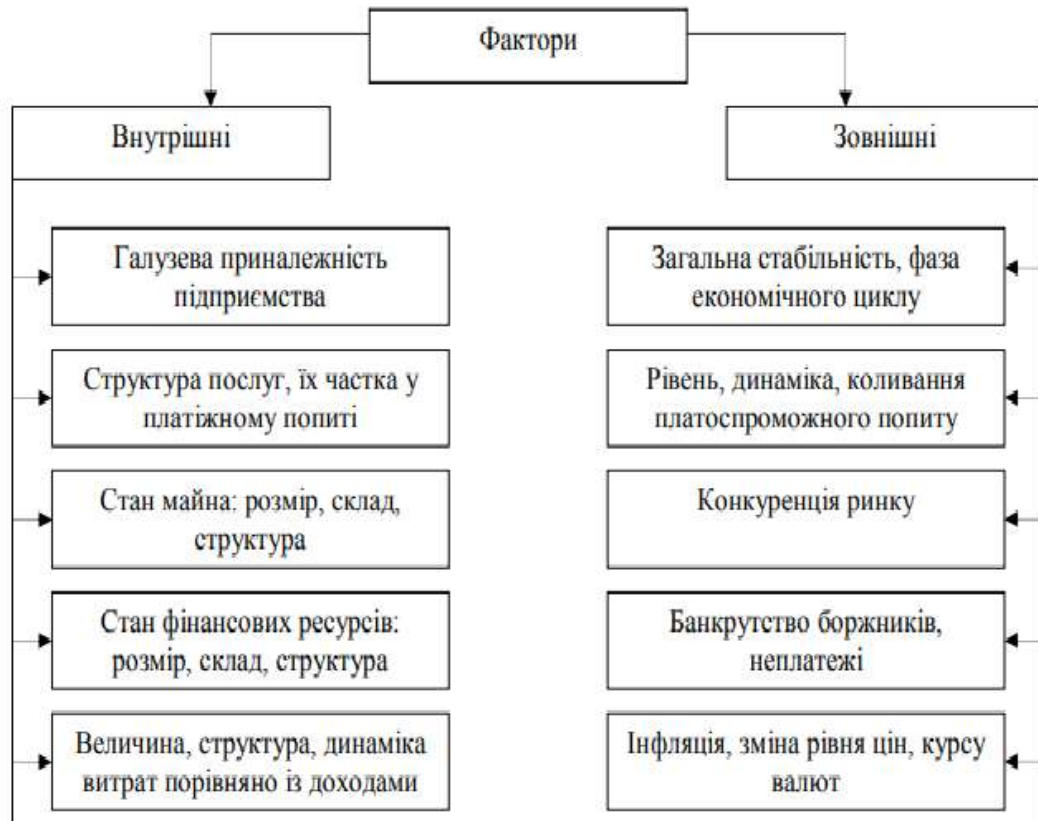

Рис. 1.1. Чинники, що впливають на фінансову стійкість підприємства

[Джерело: 5; 65]

Необхідно встановити найбільш суттєві причини, які більш за все справили вплив на зміну показників. Базілінська О.Я. [4] серед визначальних внутрішніх чинників впливу на фінансову стійкість підприємства виділяє:

- 1) галузева належність суб'єкта господарювання;
- 2) структура продукції (послуг), що випускається, її частка в загальному платоспроможному попиті;
- 3) розмір сплаченого статутного капіталу;
- 4) розмір і структура витрат, їх динаміка у порівнянні з прибутком;
- 5) стан майна і фінансових ресурсів, включаючи запаси й резерви.

Суттєво впливають на підприємство взагалі й фінансову стійкість зокрема і зовнішні чинники:

- 1) економічні умови господарювання;
- 2) політична стабільність;

- 3) техніка і технологія;
- 4) платоспроможний попит споживачів;
- 5) економічна і фінансово-кредитна законодавча база;
- 6) соціальна і екологічна ситуація в суспільстві;
- 7) податкова політика;
- 8) рівень конкурентної боротьби;
- 9) розвиток фінансового і страхового ринку

Самсонова К.В. [69, С. 129-130] подає наступну класифікацію чинників впливу на фінансову стійкість підприємств, поділяючи ці фактори на дві групи.

I. Не залежать від діяльності підприємства (зовнішні, або екзогенні, чинники):

1) загальноекономічні чинники:

- спад обсягу національного доходу;
- зростання інфляції; уповільнення платіжного обороту;
- нестабільність податкової системи; нестабільність регулюючого законодавства; зниження рівня реальних доходів населення;

- зростання безробіття;

2) ринкові чинники:

- зниження ємності внутрішнього ринку;
- посилення монополізму на ринку;
- істотне зниження попиту;
- зростання пропозиції товарів-субститутів;
- зниження активності фондового ринку;
- нестабільність валютного ринку;

3) природні чинники:

- кліматичні умови;
- ґрунтовий горизонт;
- гідрогеологічні умови;

- рельєф;

4) інші чинники:

- політична нестабільність;
- негативні демографічні тенденції;
- погіршення криміногенної ситуації.

II. Залежні від діяльності підприємства (внутрішні, або ендогенні чинники):

1) операційні чинники: неефективний маркетинг; неефективна структура поточних витрат (висока частка постійних витрат); низький рівень використання основних засобів; високий розмір страхових і сезонних запасів; недостатньо диверсифікований асортимент продукції; неефективний виробничий менеджмент;

2) інвестиційні чинники: неефективний фондовий портфель; висока тривалість будівельно-монтажних робіт; істотна перевитрата інвестиційних ресурсів; недосягнення запланованих обсягів прибутку за реалізованими реальним проектам; неефективний інвестиційний менеджмент;

3) фінансові чинники: неефективна фінансова стратегія; неефективна структура активів (низька їх ліквідність); надмірна частка позикового капіталу; висока частка короткострокових джерел залучення позикового капіталу; зростання дебіторської заборгованості; висока вартість капіталу; перевищення допустимих рівнів фінансових ризиків; неефективний фінансовий менеджмент. Для забезпечення фінансової стійкості підприємств необхідно так управляти цими чинниками, щоб нівелювати не активний вплив зовнішнього середовища. У ситуації, коли підприємство має стійку внутрішню структуру й об'ємні запаси, але зовнішнє середовище досить нестабільне, ефективними будуть дії зі застереженням зовнішніх загроз на ринку шляхом диверсифікації та модернізації бізнесу. Якщо господарююча одиниця має більше слабких сторін, ніж сильних, доцільним є або зосередження на дуже вузькому сегменті ринку, або вихід із ринку. У наукових виданнях зовнішнє середовище виступає як багаторівнева структура різних елементів, які є за

межами підприємства проте різним чином впливають на його діяльність.

Також виділяють і різні методи аналізу зовнішнього середовища. Оскільки з різних причин виникають чинники, що впливають на фінансову стійкість, то при визначенні методів управління ними необхідно це врахувати. Якщо зовнішні чинники, що впливають на фінансову стійкість, викликані дією об'єктивних економічних законів і майже не залежать від діяльності підприємства, то внутрішнім чинникам властивий високий рівень керованості, а характер їх зміни не опосередковано залежить від організації роботи самого суб'єкта господарювання. Таким чином, вплив внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансову стійкість підприємства буває різним, яким необхідно і можливо управляти в певних межах [52, с. 358]. Зовнішні чинники впливу в більшості випадків не підлягають регулюванню зі сторони керівників певного підприємства задля забезпечення фінансової стійкості. Для структурування зовнішнього середовища доцільно використати методика Т.Е.М.Р.Л.Е.С. (Technology, Economics, Market, Politics, Laws, Ecology, Society). Основні чинники зовнішнього середовища та їх групування за цієї методикою наведено у табл.1.2 [20]. Основні чинники зовнішнього середовища за методикою Т.Е.М.Р.Л.Е.С.. Чинники 1 рівня – це базові або основні чинники, які виникають через дію чинників нижчого рівня (2 і 3 рівень), також через взаємодію зі системою виступають генератором дрібних чинників. До базових чинників можна віднести: фазу економічного розвитку системи; стадію життєвого циклу підприємства. Фаза економічного циклу розвитку економічної системи є базовим зовнішнім чинником, що впливає на фінансову стійкість підприємства. Залежно від фази економічного розвитку системи, будуть різними темпи реалізації продукції, виробництва, їх співвідношення, рівень інвестицій підприємства у товарні запаси, доходів підприємства та населення. Таб.1.2 Основні чинники зовнішнього середовища за методикою Т.Е.М.Р.Л.Е.С

Таблиця 1.2

Основні чинники зовнішнього середовища за методикою T.E.M.P.L.E.S.

Група чинників	Основні чинники групи	Напрямок аналізу чинників
Економічно-соціальні	<ul style="list-style-type: none"> - темпи розвитку національної економіки; - рівень галузево-регіонального розвитку; - динаміка і кон'юнктура ринку; - темп інфляції; - рівень безробіття; - державна політика у питаннях формування ціноутворення та розміру мінімальної заробітної плати; - швидкість зростання доходів громадян; - рівень та динаміка освіти та культури населення; - чисельність та структура населення. 	<ul style="list-style-type: none"> - оцінка попиту і пропозиції на цільовому ринку; - чутливість підприємства до вартості позикового капіталу; - аналіз тенденцій фондового та валютного ринку; - оцінка внутрішньогалузевої конкуренції; - опрацювання статистичних даних країни задля оцінки макроекономічних показників (рівень безробіття, рівень зайнятості, ВВП, ВНП тощо); - вплив структури населення на діяльність суб'єкта господарювання.
Ситуаційно-політичні	<ul style="list-style-type: none"> - політична ситуація; - рівень політичної стабільності; - рівень корупції; - адміністративні перешкоди; - система забезпечення і охорони прав власності. 	<ul style="list-style-type: none"> - очікування рішень посадових осіб; - вплив реформ та програм уряду на діяльність підприємства; - оцінка політичних змін у країні.
Нормативно-правові	<ul style="list-style-type: none"> - нормативно-правове забезпечення у сфері трудових відносин та динаміка їх змін; - нормативно-правові акти у питаннях регулювання господарської діяльності; - законодавство в сфері оподаткування. 	<ul style="list-style-type: none"> - дослідження змін і тенденцій, як на рівні держави, так і на місцевому рівні, які прямо чи опосередковано можуть вплинути на діяльність підприємства; - оцінка впливу чинного законодавства на рівень конкуренції на ринку.
Технологічні	<ul style="list-style-type: none"> - розвиток нових технологій та можливість їх запровадження на підприємстві; - новітні стандарти техніки та обладнання. 	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз можливостей підприємства вводити у виробничий процес новітні технології; - оцінка можливості запровадження нових методів отримання, зберігання та оброблення інформації.
Екологічні	<ul style="list-style-type: none"> - нормативно-правове забезпечення та стандарти у сфері охорони здоров'я та екологічної безпеки. 	<ul style="list-style-type: none"> - аналіз впливу підприємства на екологію регіону; - оцінка діяльності конкурентів в екологічній сфері.

Так, у сучасному посткризовому становищі України, коли темпи реалізації продукції ще не досягнули докризового обсягу і відрізняються від темпів її виробництва, підприємства, оцінюючи наявні ризики, не здійснюють інвестування і не залучають інвестицій для зміцнення виробничих потужностей.

Отже, ліквідність підприємств та їх платоспроможність залишається на низькому рівні, що неодмінно негативно позначиться на фінансовій стійкості підприємства. Другим базовим чинником 1 рівня виступає стадія життєвого циклу підприємства. На рівні суб'єкта господарювання важливо приділяти увагу з'ясуванню стадії, на якій перебуває підприємство, оскільки специфіка кожної окремої стадії розвитку підприємства буде визначати його слабкі і

сильні сторони можливості до збільшення обсягів виробництва і реалізації товарів, робіт чи послуг, що, своєю чергою, дає змогу прогнозувати фінансові результати діяльності. Також варто відзначити, що визначення стадії життєвого циклу дає змогу визначити, які джерела коштів раціональніше використовувати, цим самим підтримати належний рівень фінансової стійкості. Чинники 2 рівня – похідні. Виникають через дію здебільшого базових чинників, до них належать:

- рівень доходів населення;
- демографічну ситуація;
- податкову політику держави;
- соціально-економічну політику держави;
- грошовокредитну політику НБУ;
- стратегію управління обсягами діяльності;
- загальний рівень стабільності;
- обрану стратегію управління активами;
- обрану стратегію управління капіталом;
- обрану стратегію управління грошовими потоками.

Чинники 2 рівня бувають як і внутрішніми, так зовнішніми. Зовнішні чинники 2 рівня – це чинники що виникають на рівні національної економіки, до них відносять державну політику у всіх сферах (соціально-економічна, податкова, фіскальна, монетарна, амортизаційна тощо). Від характеру державного регулювання і економічної фази залежить вплив на деталізуючі чинники. До внутрішніх похідних факторів другого рівня, що забезпечують фінансову стійкість, належать стратегія управління обсягами діяльності підприємства, політика управління його активами, власним і позиковим капіталом. Розроблена стратегія передбачає загальну потребу в активах, їх оптимальну структуру при одночасному визначенні джерел фінансування цієї потреби та оптимізації структури капіталу, що, своєю чергою, є гарантом досягнення ефективної пропорційності між коефіцієнтом фінансової рентабельності та коефіцієнтом фінансової стійкості підприємства, оскільки

це один із чинників, який сприяє максимізації його ринкової вартості. Однією з умов забезпечення фінансової стійкості підприємства є досягнення такого рівня виторгу, який дасть змогу контрагентам, державі й працівникам, отримання прибутку для наповнення резервних фондів і виплати дивідендів.

Отже, прибуток одних основних результатів діяльності підприємства, який в майбутньому може забезпечити йому належну фінансову стійкість і платоспроможність. Варто зауважити, що величина чистого прибутку підприємства залежить від багатьох чинників. Одним із найважливіших з них є структура фінансових ресурсів. Оскільки лише власних коштів не достатньо для реалізації великих інвестиційних проектів підприємств, необхідно залучати позикові кошти на фінансових ринках. У певних відношеннях до власних коштів і при належній процентній ставці позиковий капітал дає змогу збільшити рентабельність власного капіталу, але при істотній частці позикових коштів у структурі джерел фінансування підприємство втрачає істотну частку прибутку на оплату процентних платежів і кредитів. Внаслідок невеликого співвідношення позикових і власних коштів підприємство може втратити фінансову стійкість і можливість здійснювати оплату платежів. Тому досить важливо обрати оптимальну структуру капіталу.

Чинники 3 рівня є деталізуючими. Дають можливість з'ясувати механізм впливу похідних чинників на фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання. До них належать: рівень конкурентних переваг і недоліків; рівень інфляційних процесів у державі; склад та структуру активів; стратегію управління власними коштами і позиковим капіталом; стратегію управління ризиком. Вплив зовнішніх чинників 3 рівня на фінансову стійкість залишається актуальним і в посткризовий період. Платоспроможність населення зростає досить низькими темпами, величина попиту не стимулює до розширення діяльності підприємства. Дефіцит коштів з дохідних джерел спонукає підприємства, задля забезпечення розвитку, залучати додаткові джерела фінансування, цим самим впливати на фінансову стійкість. Зовнішнім чинником третього рівня, що впливає на фінансову стійкість, є рівень

інфляційних процесів у державі. Такий чинник зменшує платоспроможність підприємства в наступних періодах діяльності через зменшення купівельної спроможності отриманого прибутку. Загалом механізм впливу чинників можна візуально побачити на рис. 1.2.

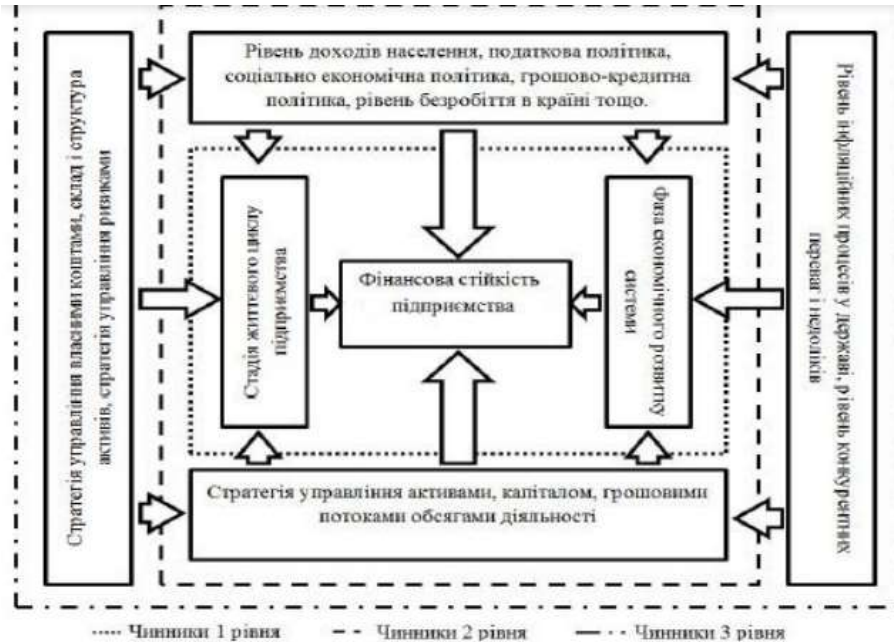

Рис. 1.2. Чинники впливу на фінансову стійкість підприємства

[Джерело: складено автором]

Це призводить до зниження обсягу власних фінансових ресурсів, які формуються за рахунок внутрішніх джерел. Зменшення власних фінансових ресурсів підприємств за стабільної чи зростаючої потреби в ресурсах зумовлює необхідність їх запозичення у значно більших обсягах, а це означає, що ціна на позикові ресурси зростатиме, ускладнюватиметься можливість їх використання для збільшення прибутковості власного капіталу, внаслідок чого зросте вартість капіталу підприємства. Все це в сукупності сприяє зниженню ринкової вартості підприємства.

Отже, розв'язок проблеми забезпечення фінансової стійкості передбачає аналіз внутрішніх та зовнішніх факторів, що впливають на фінансову стійкість підприємства. З огляду на сказане ми пропонуємо таку їх класифікацію (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Класифікація чинників фінансової стійкості підприємства

Джерело: [33]

Підприємство, як відкрита система та самостійний учасник ринкових відносин, має унікальну структуру внутрішнього та зовнішнього середовища, тобто «зіштовхується» з унікальним, властивим тільки йому, набором факторів втрати фінансової стійкості і платоспроможності, притаманним конкретному сегменту ринку. Тому розробка унікальної, персональної системи управління чинниками втрати фінансової стійкості дасть змогу ідентифікувати основні чинники впливу на фінансову стійкість, визначити періодичність проведення контролю та результативність, ефективність таких дій.

1.3. Управління фінансовою стійкістю підприємства та моделі ймовірності банкрутства підприємства

Управління фінансовою стійкістю підприємства є одним з найбільш значимих функціональних напрямів системи фінансового менеджменту, який досить тісно пов'язаний з іншими системами управління, органічно входить

до системи управління доходами та витратами, рухом активів, капіталу і грошових потоків, управління структурою капіталу, показниками ліквідності та платоспроможності, ділової активності, рентабельності, іншими аспектами його діяльності. Важливість для підприємства підтримувати стабільну діяльність свідчить про необхідність розробки концептуальних основ управління фінансовою стійкістю, авторське бачення яких подано на рис. 1.4.

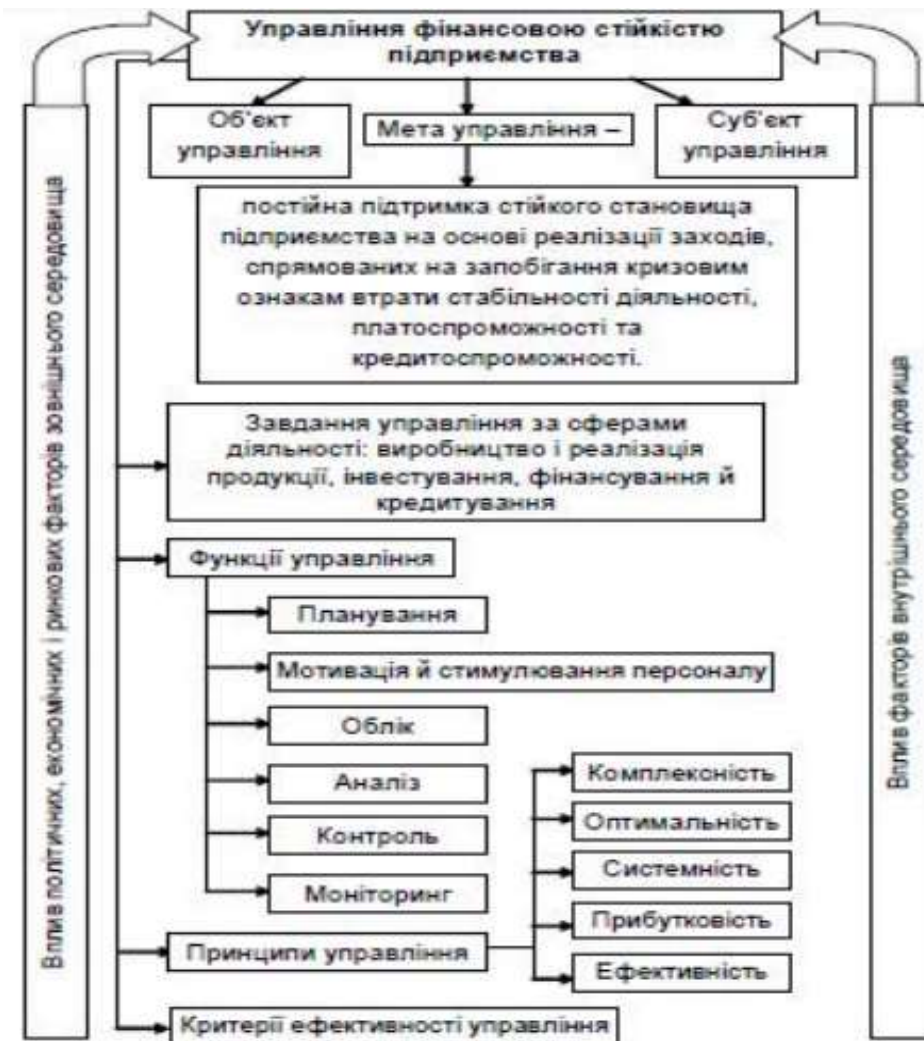

Рис. 1.4. Концептуальні основи управління фінансовою стійкістю підприємства [Джерело: складено автором]

Під управлінням фінансовою стійкістю підприємства доцільно розуміти систему принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів і активів, їх формування та розподілу, яка б дозволила підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності і

кредитоспроможності та забезпечення і підтримання його фінансової рівноваги. Під об'єктом управління фінансовою стійкістю зазначено всі сфери діяльності підприємства, які забезпечують його функціонування в ринкових умовах. Суб'єкт управління як підсистема управлінського процесу включає керівників і менеджерів фінансових служб, які координують фінансовогосподарську діяльність підприємства для забезпечення стабільної прибуткової діяльності. На наш погляд, мета управління фінансовою стійкістю підприємства полягає в постійній підтримці заходів, спрямованих на запобігання кризовим ознакам втрати стабільності діяльності, платоспроможності та кредитоспроможності. Незважаючи на те, що фінансова стійкість підприємства забезпечується на довгострокову перспективу, проблеми з її забезпечення можуть виникати вже в поточному періоді у зв'язку із накопиченням кредиторської заборгованості та боргів за отриманими кредитами. Отже, запобігання втраті стійкого стану необхідно постійно приділяти увагу, відстежуючи прояви затримки платежів покупцями продукції, прогнозуючи витрачання коштів на сплату кредитних зобов'язань, податкових платежів та витрат за іншими напрямками, тобто слід підтримувати збалансований рух грошових коштів.

Для досягнення поставленої мети (управління фінансовою стійкістю) у необхідно вирішувати комплекс завдань за кожною сферою діяльності підприємства. Так, ефективне управління фінансовою стійкістю залежить від узгодження виробничих і збутових процесів, тобто продукція, яка виробляється, має повністю задовольняти потреби споживачів і реалізовуватися згідно з графіком продажів. Мінімізація залишків готової продукції сприяє прискоренню оборотності оборотних активів, зростанню прибутків і стійкості підприємства. Обґрунтоване залучення позикових коштів для оновлення виробничих потужностей дозволить отримати конкурентні переваги: зменшити витрати на випуск продукції, збільшити обсяг її реалізації.

У процесі фінансування діяльності слід досліджувати структуру власних і позикових коштів з метою збереження фінансової стійкості. Такі сфери

діяльності, як інвестування й кредитування пов'язані з вивільненням коштів з обігу, що негативно віддзеркалюється на стабільності підприємства, тому в процесі управління фінансовою стійкістю доречно враховувати, чи буде достатнім розмір додаткового прибутку для погашення заборгованості за розрахунками, що виникли. Також необхідно спланувати джерела покриття витрат у поточному періоді, тобто збалансувати й синхронізувати рух коштів.

Мета й завдання управління фінансовою стійкістю реалізуються шляхом здійснення функцій управління. Основними функціями, що дозволяють забезпечувати фінансову стійкість, є такі [82]:

- планування руху капіталу підприємства відповідно до виробничих потреб.

Особливу увагу слід приділяти узгодженості платежів і надходження коштів у короткостроковому періоді, що дозволить не тільки виявити проблемні строки розрахунків, але й установити резерви коштів для майбутніх операцій;

- мотивація та стимулювання персоналу (менеджерів фінансових служб усіх рівнів). Реалізація цієї функції сприяє більш відповідальному ставленню до виконання обов'язків, організує діяльність менеджерів, зменшує рівень впливу суб'єктивних людських факторів і дозволяє більш вчасно реагувати на фінансові негаразди, що виникають у процесі ведення фінансово-господарської діяльності;

- облік фінансової інформації, яка пов'язана з формуванням і використанням капіталу підприємства, вхідних і вихідних грошових потоків. Функція обліку дозволяє отримати дані для аналізу й прогнозування фінансової стійкості підприємства;

- аналіз фінансової інформації, що здійснюється на основі узагальнюючих показників оцінки фінансової стійкості, визначення джерел покриття запасів, дослідження структури капіталу та ресурсів підприємства;

- контроль за виконанням розроблених фінансових планів і досягненням нормативних значень показниками оцінки фінансової стійкості.

Реалізація цієї функції дозволяє контролювати процес реалізації стратегій розвитку підприємства на довгострокову перспективу й уживати заходів для підтримки фінансової стійкості;

– моніторинг ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства у процесі реалізації заходів щодо покращення або збереження існуючого фінансового становища, ураховуючи, що можливі проблеми з платоспроможністю, кредитоспроможністю, ліквідністю, рентабельністю тощо мають прямий вплив на стійкість усієї діяльності. Зазначені функції управління фінансовою стійкістю реалізуються за всіма сферами діяльності підприємства. У таблиці 1.3 [20] визначено основні критерії управління стійкістю за сферами діяльності, які підтверджують ефективність управління й свідчать про забезпечення цього стану в довгостроковій перспективі.

Таблиця 1.3

Критерії ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства[20]

Сфери діяльності	Критерії ефективності управління
Виробництво продукції	Забезпеченість матеріальних оборотних активів джерелами формування
Реалізація продукції	Задовільність структури ресурсів підприємства
Інвестування вільних коштів	Відповідність наявних джерел фінансування потребам у ресурсах
Фінансування	Задовільність структури капіталу підприємства
Кредитування продажу продукції	Відповідність наявних джерел фінансування потребам у ресурсах

За даними таблиці 1.3 видно, що такі сфери, як інвестування й кредитування мають один критерій ефективності управління, оскільки передбачають відповідно вкладення власних коштів й затримку в отриманні коштів, тобто відсутність на певний час цих джерел фінансування активів і джерел погашення зобов'язань. Мета управління фінансовою стійкістю підприємства досягається через дотримання певних принципів управління, серед яких за основні виділено такі [82]:

1) комплексність вирішення завдань і досягнення мети управління стійкістю за сферами діяльності, функціями управління, різними видами й

типами стійкості, періодами управління;

2) оптимальність темпів розвитку підприємства й обсягів залучення позикових коштів; оптимальність співвідношення власного й позикового капіталу як ознака забезпечення фінансової стійкості на всіх етапах управління;

3) системність в оцінці й прогнозуванні стійкості: урахування впливу системи внутрішніх і зовнішніх факторів, ризикових ситуацій, змін у виробничому процесі, які задають напрями розвитку фінансово-економічної діяльності;

4) прибутковість господарської діяльності як запорука вчасних і повних розрахунків із кредиторами, стабільності діяльності в поточному періоді, незалежність від негативного впливу зовнішнього середовища та внутрішніх непередбачуваних подій, пов'язаних із виробництвом продукції – простоїв, несвоєчасним постачанням сировини, відсутністю запчастин для ремонту обладнання тощо;

5) ефективність управління фінансовою стійкістю досягається завдяки обґрунтованості рішень щодо управління різними сферами й процесами діяльності на всіх рівнях функціональних підрозділів, їх узгодженості на кожному етапі реалізації, послідовності виконання розроблених напрямів функціонування відповідно до поточних, тактичних і стратегічних задач. Класифікаційними ознаками для визначення типу фінансової стійкості є: час проведення оцінки, рівень забезпеченості запасів джерелами їх формування, рівень фінансової стійкості, характер прояву у часі, фінансова стійкість як певний фінансовий стан. Узагальнюючи методичні підходи до управління фінансовою стійкістю, представляється доцільною класифікація показників оцінки фінансової стійкості підприємства за такими ознаками: за елементами оцінки, за рівнем значимості, за характером визначення і за можливістю визначення нормативного значення. У цілому методичний інструментарій управління фінансовою стійкістю підприємств можна представити такими групами показників (рис. 1.5) [19].

Рис. 1.5. Групи показників фінансової стійкості підприємства

[Джерело: складено автором]

На сьогодні підприємства мають суттєві проблеми щодо забезпечення фінансової стійкості, що обумовлено, насамперед, недостатнім та неефективним управлінням структурою їх капіталу та активів. У результаті оцінки фінансової стійкості підприємств на основі використання часткових показників стає можливим визначення таких суттєвих проблем, пов'язаних: по-перше, з інтерпретацією результатів розрахунків окремих часткових показників фінансової стійкості; по-друге, з неоднозначністю оцінки результатів розрахунків, яка проявляється у тому, що частина показників певної групи характеризує фінансову стійкість з позитивного боку (наприклад, структура капіталу), а інша частина – з негативного (наприклад, структура активів), що призводить до неможливості надати однозначне тлумачення рівня фінансової стійкості.

Кризовий та передкризовий стан певної частини підприємств України обумовлюють необхідність розробки нових, більш досконалих методичних підходів до управління фінансовою стійкістю. Характерними ознаками фінансової кризи підприємства є: зменшення попиту на продукцію підприємства, і, як наслідок, зниження обсягів виробництва; зростання заборгованості перед постачальниками, державним бюджетом, банками тощо; затримки з виплатою заробітної плати працівникам [50, с. 180].

Перспективним напрямом в управлінні фінансово-економічною

діяльністю підприємств є розробка процесу управління їх фінансовою стійкістю, який би забезпечував прийняття оперативних та стратегічних управлінських фінансових рішень. Його сутність можна визначити як систему принципів і методів розробки і реалізації управлінських рішень, які на основі діагностики фактичного стану фінансової стійкості, визначення чинників, що дестабілізують стійкість розвитку та оцінки індикаторів фінансово стійкого розвитку, дозволяють привести у відповідність цілі та завдання діяльності підприємства до умов внутрішнього і зовнішнього середовища, забезпечити збалансованість між необхідним обсягом фінансових потреб і фактичним фінансово-ресурсним потенціалом на певній стадії та фазі життєвого циклу підприємства. Послідовність етапів процесу управління фінансовою стійкістю підприємства наведено на рис. 1.6.

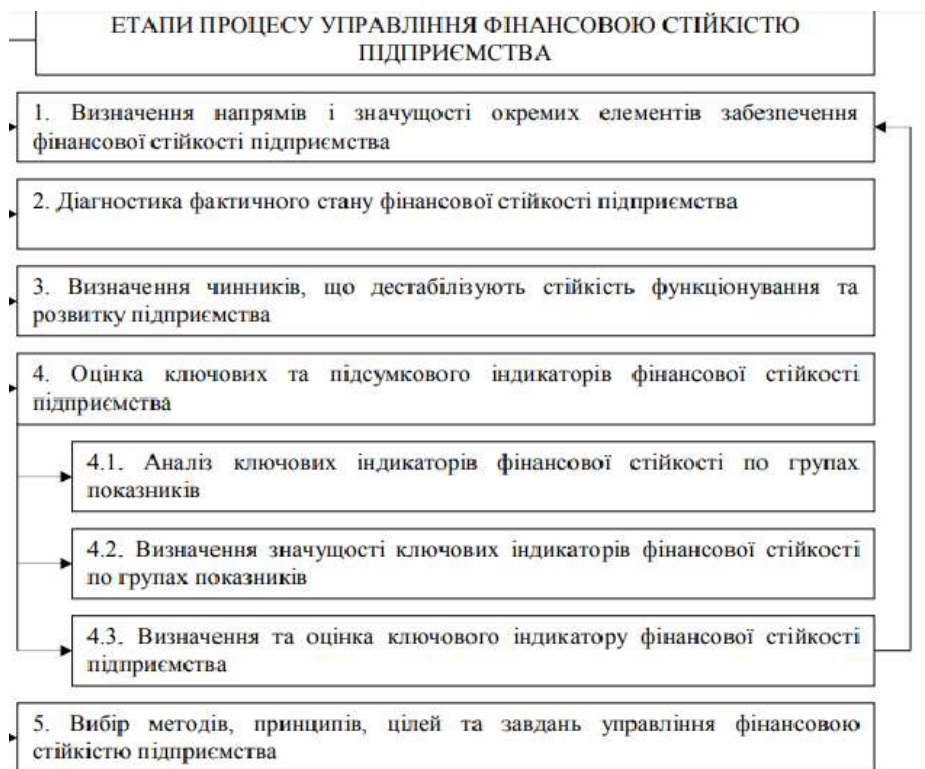

Рис. 1.6. Етапи управління фінансовою стійкістю підприємства

[Джерело: складено автором]

Для оцінки стану фінансової стійкості підприємства, а саме стану еталонної чи достатньої фінансової стійкості, фінансової нестійкості, на основі даних бухгалтерського балансу пропонуються до використання ключові

індикатори платоспроможності, ліквідності, фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності, розрахунок яких базується на основі відповідних співвідношень між статтями балансу.

За результатами оцінювання ключових і підсумкового індикаторів можна діагностувати фактичний стан підприємства, а саме:

- стійкий або нестійкий стан підприємства на ринку;
- керований або слабкерований процес розвитку підприємства;
- дія дестабілізуючих чинників є оборотною або безповоротною

(некерованою). Після того як підприємству поставлено діагноз, стає можливим вибір типу управління його виробничо-господарською та фінансовою діяльністю. В умовах нестабільності, невизначеності та динамічності економічного середовища найбільш прийнятним підходом до управління фінансовою стійкістю підприємства є параметричне адаптивне управління за результатами з елементами раннього запобігання впливу зовнішніх дестабілізуючих чинників.

При виборі методів управління фінансовою стійкістю підприємства зміст процесу управління слід розглядати як сукупність трьох елементів: інформації, організації управління й безпосередньо процесу управління. Відповідно до сучасної концепції управління реалізацію цілей і завдань управління фінансовою стійкістю підприємства необхідно вирішувати на двох рівнях: стратегічному (визначає мету оновлення системи) та оперативному (обумовлює напрями вдосконалення системи). Виділення цих рівнів обумовлене, по-перше, необхідністю врахування чинника часу – умов забезпечення фінансово стійкого розвитку підприємства в коротко-, середньо- та довгостроковому періодах, а по-друге, конкретизацією змісту рівнів фінансової стійкості підприємства та відповідної компетенції в галузі управління. На оперативному рівні має йти мова про управління безперервністю виробничого процесу та процесу кругообігу капіталу підприємства. Як критерії ефективності управління на цьому рівні може використовуватися оцінювання динаміки показників фінансової стійкості та

ліквідності. Саме на цьому рівні відбувається коригування методів аналізу й оцінювання чинників, що дестабілізують і дезактивують розвиток підприємства.

Об'єктом управління на стратегічному рівні є конкурентоспроможність підприємства та його ринкова вартість, тому як критерії ефективності слід використовувати оцінювання динаміки показників рентабельності та ділової активності. У свою чергу, це припускає проведення моніторингу внутрішнього та зовнішнього середовища функціонування підприємства, а також середовища його найближчого оточення.

Для оцінювання ефективності управління фінансовою стійкістю підприємства на оперативному, тактичному і стратегічному рівнях рекомендується використовувати методи порівняльного аналізу, середніх величин, витратний, прибутковий і опційний, а також методи рейтингового оцінювання фінансового стану підприємства. Таким чином, підвищення фінансової стійкості передбачає створення науково обґрунтованої концепції її забезпечення, орієнтованої на збільшення частки власних коштів у загальному обсязі ресурсів, що сприяє ефективному використанню позикових коштів, а також залученню зовнішніх джерел фінансування, що можливо шляхом застосування інструментів фінансового менеджменту (рис. 1.7)/

Розглянуті етапи процесу управління фінансовою стійкістю підприємства є сукупністю функцій управління, впорядкованих у логічній послідовності їх виконання. У цьому випадку йдеться про управління за замкненим циклом або з використанням ефекту зворотного зв'язку. Вважається, що реалізація функцій, передбачених цим управлінським циклом, забезпечить фінансово стійкий характер розвитку підприємства.

На сьогоднішній день існує значна кількість моделей для оцінки рівня фінансового потенціалу підприємства, більшість з яких ґрунтуються на даних експертних оцінок. Такий вид оцінок фінансового потенціалу є дещо суб'єктивним і поряд з ними необхідно розраховувати та перевіряти отримані висновки за допомогою інших методів [13, с. 148].

Рис. 1.7. Забезпечення фінансової стійкості підприємств інструментами фінансового менеджменту. [Джерело: складено автором]

Зазначимо, що характеристика фінансового потенціалу підприємства може бути надана з двох напрямків: короткострокової та довгострокової перспектив. У випадку довгострокової перспективи, характеристиками для фінансового потенціалу стають такі показники як ліквідність та платоспроможність підприємства. В іншому ж випадку розглядається фінансова стійкість суб'єкта господарювання [45 с. 115]. Проводячи розрахунки за моделями банкрутства, ми даємо характеристику фінансовому потенціалу підприємства у розрізі короткострокової перспективи. Враховуючи мінливість ринкового середовища та нестабільність економіки країни, оцінку фінансового потенціалу важливо проводити регулярно та порівнювати його поточні показники із минулими. Це необхідно для дослідження динаміки (позитивної чи негативної) та дослідження відповідної тенденції. Таким чином, метою оцінки рівня фінансового потенціалу є визначення фінансової стійкості підприємства та його платоспроможності для подальшої побудови стратегії щодо управління фінансовим потенціалом. Інструментом вирішення цього завдання можуть виступати моделі оцінки

ймовірності банкрутства, оскільки отриманим результатом у процесі розрахунків є показник, який відповідно до заданої шкали дає змогу констатувати наявність чи відсутність фінансової стійкості, її порушення, передкризовий стан або ж високу ймовірність банкрутства підприємства. Існує багато західних та вітчизняних моделей оцінки ймовірності банкрутства. Необхідно зазначити, що правомірно виділяти окремі їх групи: економіко-математичні, експертні, штучні інтелектуальні системи, оцінки фінансового стану. Звернемо увагу саме на групу економіко-математичних моделей.

До складу цієї групи включають кластерний, дискримінантний аналіз, імітаційне моделювання, а також дерева класифікації. Відмітимо, що найбільш популярним для розрахунку ймовірності банкрутства вважається саме дискримінантний аналіз. Відповідна методика ґрунтується на побудові дискримінантної функції. Надання переваги даній методиці пояснюється зокрема відносно високою частотою передбачення, яка складає 86%. В рамках даного аналізу будується функція, за якою і відбувається розрахунок інтегрального показника. Він дає можливість з досить високою точністю визначити стан підприємства та оцінити ймовірність банкрутства. Такі можливості надає п'ятифакторна модель Альтмана, яку розглянемо більш детально. Дана модель складається із п'яти показників, що характеризують різні сторони фінансового стану підприємства. У процесі розрахунку використовуються п'ять факторів (коефіцієнтів), що найбільш повно можуть охарактеризувати і фінансовий потенціал підприємства, порівняно із іншими моделями оцінки ймовірності банкрутства.

Окрім того, значною перевагою даної моделі є також можливість визначити наявність кризи на її ранніх етапах. На нашу думку, вона має беззаперечні переваги перед іншими зарубіжними моделями. До таких переваг можна віднести:

- простота розрахунків;
- незначна кількість показників, що забезпечують точність та якість результатів;

- доступність вихідних даних, що знаходять своє відображення у формах фінансової звітності;
- наявність логічної послідовності дослідження;
- можливість прогнозування банкрутства та визначення зони ризику, в якій знаходиться підприємство;
- в ряді випадків точність прогнозування склала 95%. Дуже важливим є той факт, що на відміну від більшості західних моделей оцінки ймовірності банкрутства, після розрахунку показника за даною моделлю можна визначити зону ризику, в якій перебуває підприємство, а не тільки свідчити по факту про вже наявну кризу. Формула розрахунку п'ятифакторної моделі Е. Альтмана має вигляд:

$$Z = 1,2x_1 + 1,4x_2 + 3,3x_3 + 0,6x_4 + 0,999x_5 \quad (1.1)$$

де x_1 – відношення власного оборотного капіталу до всього активів;

x_2 – відношення нерозподіленого прибутку до всього активів;

x_3 – відношення прибутку до виплати відсотків до всього активів;

x_4 – відношення власного капіталу до зобов'язань;

x_5 – відношення чистого доходу до всього активів.

Для визначення ймовірності банкрутства порівнюється розрахований індекс із його критичним значенням. У таблиці наведемо формули для розрахунку зазначених вище факторів [85].

Розрахунок для старої форми балансу (до 2013 року)	Розрахунок для нової форми балансу (з 2013 року)
$X_1 = (\text{ф. 1, р. 260} - \text{р. 620}) / \text{ф. 1, р. 280}$	$X_1 = (\text{ф. 1, р. 1195} - \text{р. 1695}) / \text{ф. 1, р. 1300}$
$X_2 = \text{ф. 2, р. 220} / \text{ф. 1, р. 280}$	$X_2 = \text{ф. 2, р. 2350 (2355)} / \text{ф. 1, р. 1300}$
$X_3 = \text{ф. 2, р. 170} / \text{ф. 1, р. 280}$	$X_3 = \text{ф. 2, р. 2290 (2295)} / \text{ф. 1, р. 1300}$
$X_4 = \text{ф. 1, р. 380} / (\text{ф. 1, р. 480} + \text{р. 620})$	$X_4 = \text{ф. 1, р. 1495} / (\text{ф. 1, р. 1595} + \text{р. 1695})$
$X_5 = \text{ф. 2, р. 035} / \text{ф. 1, р. 280}$	$X_5 = \text{ф. 2, р. 2000} / \text{ф. 1, р. 1300}$

Рис.1.8. Методика розрахунку проміжних показників моделі Е. Альтмана

[Джерело:85]

Розраховані значення критерію (індексу)	Ймовірність банкрутства
1,8	Дуже висока
1,81 - 2,6	Висока
2,61 - 2,9	Низька
2,91 - 3,0	Дуже низька

Рис.1.9 Шкала визначення стану підприємства за моделлю Е. Альтмана
[Джерело:85]

Таким чином, зіставляємо отримане значення із шкалою та робимо відповідні висновки про ймовірність банкрутства на досліджуваному підприємстві. Для визначення рівня фінансового потенціалу, пропонуємо скористатися наступною матрицею

Ймовірність банкрутства	Фінансова стійкість	Рівень фінансового потенціалу
Дуже висока	Відсутність фінансової стійкості. Підприємство фінансово нестабільне.	Низький
Висока		
Низька	Діяльність підприємства прибуткова, проте фінансова стійкість багато в чому залежить від змін, як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі.	Середній
Дуже низька	Діяльність підприємства прибуткова. Фінансове становище є стабільним. Підприємство є фінансово стійким.	Високий

Рис.1.10. Матриця оцінок фінансової стійкості та фінансового потенціалу за розрахованою моделлю Е. Альтмана. [Джерело:85]

Чим нижче ймовірність банкрутства, тим вищий рівень фінансового потенціалу підприємства. Окрім західної моделі, розглянемо також вітчизняну модель.

Найбільш поширеною в Україні є діагностика банкрутства підприємства за моделлю О. Терещенка. Розроблена дискримінантна модель О. Терещенка має значні переваги над традиційними вітчизняними методиками. Зазначимо основні з них:

- зручність у застосуванні;
- при використанні вітчизняних статистичних даних врахована сучасна міжнародна практика;
- вирішення проблеми критичних значень показників, за рахунок

використання різноманітних модифікацій базової моделі до підприємств різних видів діяльності;

– врахування галузевої специфіки підприємства Модель Терещенка представляється у такому вигляді:

$$Z = 1,5x_1 + 0,08x_2 + 10x_3 + 5x_4 + 0,3x_5 + 0,1x_6 \quad (1.2)$$

де x_1 – відношення грошових надходжень до зобов'язань;

x_2 – відношення валюти балансу до зобов'язань;

x_3 – відношення чистого прибутку до середньорічної суми активів;

x_4 – відношення прибутку до виручки;

x_5 – відношення виробничих запасів до виручки; x_6 – відношення виручки до основного капіталу.

На рис. 1.11 наведемо формули для розрахунку зазначених вище факторів.

Розрахунок для старої форми балансу (до 2013 року)	Розрахунок для нової форми балансу (з 2013 року)
$X_1 = p. 010 (ф. 2) / p. 620 (ф. 1)$	$X_1 = p. 2000 (ф. 2) / p. 1695 (ф. 1)$
$X_2 = p. 640 (ф. 1) / p. 620 (ф. 1)$	$X_2 = p. 1900 (ф. 1) / p. 1695 (ф. 1)$
$X_3 = p. 220 (ф. 2) / p. 640 (ф. 1)$	$X_3 = p. 2350 (ф. 2) / p. 1900 (ф. 1)$
$X_4 = p. 220 (ф. 2) / p. 010 (ф. 2)$	$X_4 = p. 2350 (ф. 2) / p. 2000 (ф. 2)$
$X_5 = p. 100 (ф. 1) / p. 010 (ф. 2)$	$X_5 = p. 1100 (ф. 1) / p. 2000 (ф. 2)$
$X_6 = p. 010 (ф. 2) / p. 640 (ф. 1)$	$X_6 = p. 2000 (ф. 2) / p. 1900 (ф. 1)$

Рис.1.11. Методика розрахунку проміжних показників моделі О. Терещенка [Джерело:85]

Для інтерпретації отриманих даних необхідно скористатися відповідною шкалою на рис.1.12

Граничне значення коефіцієнта	Стан підприємства
$0 < Z < 1$	Існує загроза банкрутства
$1 < Z < 2$	Фінансова стійкість порушена
$Z > 2$	Банкрутство не загрожує

Рис.1.12. Шкала визначення стану підприємства за моделлю О.Терещенка [Джерело:85]

Для визначення фінансової стійкості та рівня фінансового потенціалу

можна використати наступну матрицю оцінок вищезазначених параметрів рис. 1.13.

Стан підприємства	Фінансова стійкість	Рівень фінансового потенціалу
Існує загроза банкрутства	Фінансова стійкість відсутня. Підприємство фінансово нестабільне.	Низький
Фінансова стійкість порушена	Діяльність підприємства прибуткова, проте фінансова стійкість багато в чому залежить від змін, як у внутрішньому, так і в зовнішньому середовищі.	Середній
Банкрутство не загрожує	Діяльність підприємства прибуткова. Фінансове становище є стабільним. Фінансова стійкість є високою.	Високий

Рис.1.13. Матриця оцінок фінансової стійкості та фінансового потенціалу за розрахованою моделлю О. Терещенка

[Джерело:85]

Таким чином, для визначення фінансового потенціалу підприємства за моделями оцінки ймовірності банкрутства краще скористатися декількома моделями, щоб отриманий результат був якісним та точним. В такому випадку, може йти мова про отримання достовірного результату щодо фактичного рівня фінансового потенціалу підприємства. Наведені вище моделі дають змогу визначити фінансову стійкість підприємства, що і є головним фактором при оцінюванні фінансового потенціалу підприємства.

Висновки до розділу 1

1. Проведене дослідження теоретичних засад фінансової стійкості підприємства показало, що на сьогодні не існує єдиного підходу щодо змісту даної категорії. На мою думку, поняття «фінансова стійкість підприємства» може трактуватися у вузькому сенсі як характеристика фінансового стану підприємства, що відображає його успішне функціонування; і в широкому - як здатність зберігати рівновагу активів і пасивів шляхом формування структури капіталу, що дозволяє фінансувати зобов'язання, здійснювати інвестиційні проекти в умовах дії внутрішніх і зовнішніх чинників.

2. Запропоновано класифікацію чинників фінансової стійкості

підприємства, що відрізняється від традиційно застосовуваних введенням критерію керованості факторами фінансової стійкості інструментами фінансового менеджменту, відповідно до якого виявлені не керовані підприємством зовнішні фактори (інфляція, коливання валютних курсів, податкова система, політика держави, місткість ринку, конкурентне середовище в галузі, попит на продукцію, економічна стабільність), частково керовані (вимоги кредиторів, банкрутство боржників, промислова політика регіону) і керовані внутрішні фактори (структура активів і капіталу, ціна капіталу, рівень використання основних засобів, інвестиції, конкурентоспроможність продукції, зовнішньоекономічна діяльність, питома вага дебіторської та кредиторської заборгованості, величина і структура витрат підприємства, рівень запасів і готової продукції, збалансованість грошових потоків, політика управління оборотними активами).

3. Розроблені концептуальні основи управління фінансовою стійкістю підприємства, які визначають об'єкт і суб'єкт управління, його мету, завдання, функції та принципи з урахуванням впливу внутрішніх і зовнішніх факторів, а також критерії ефективності управління, дозволять більш послідовно й системно вирішувати проблему підвищення ефективності управління цією стороною фінансового становища в процесі реалізації виробничих, інвестиційних, фінансових стратегій розвитку в довгостроковій перспективі в ринкових умовах господарювання.

4. Фінансовий потенціал є важливим елементом впливу на виробничо-господарську діяльність та економічний розвиток підприємства. В ринкових умовах дана категорія здобуває актуальність як одна з характеристик фінансової стійкості підприємства та можливостей його подальшого розвитку. Таким чином, можна стверджувати, що фінансовий потенціал визначає успішність діяльності підприємства, адже від рівня фінансового потенціалу залежить конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість підприємства. Виходячи з того, що рівень фінансового потенціалу можна виміряти за допомогою оцінки фінансової стійкості підприємства, то це

підтверджує доцільність застосування з цією метою моделей оцінки ймовірності банкрутства. В свою чергу, оцінка фінансового потенціалу дозволяє виявляти резерви стабілізації фінансових ресурсів та поліпшувати фінансовий стан, від якого залежить конкурентоспроможність та економічна перспектива підприємства в цілому. Завдяки визначенню рівня фінансового потенціалу можна скорегувати політику підприємства щодо стабілізації фінансового стану та збільшення обсягу фінансових ресурсів. Наукова новизна дослідження полягає у наданні матриці оцінок для таких параметрів як фінансова стійкість та фінансовий потенціал підприємства за моделями розрахунку ймовірності банкрутства Е. Альтмана та О. Терещенка. Практична значимість полягає у підвищенні ефективності проведення моніторингу та оцінки фінансового потенціалу на підприємствах.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

2.1. Економічна характеристика та аналіз господарської діяльності підприємства

АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» є провідним виробником упаковки для харчової промисловості та виробництва напоїв. Воно поставляє продукцію в більш ніж 60 країн світу на 5 континентах.

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ТЕХНОЛОГІЯ»

Україна, 40031, м. Суми, проспект Курський, 147-А

Тел.: +38 (0542) 67-12-50, 67-12-51

e-mail: reception@technologia.com.ua

Діяльність підприємства заснована на якості виробленої продукції, яку забезпечують лінії провідних світових виробників.

АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» - команда фахівців з виробництва упаковки. Комплексний підхід у веденні проектів передбачає розробку дизайну, пошук найбільш вдалого технологічного рішення для виробництва упаковки та її доставки замовнику.

Згідно з аудитом міжнародної платформи EcoVadis, АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» визнано, як надійного постачальника упаковки для відповідальних ділових операцій в таких категоріях, як захист навколишнього середовища, створення гідних умов праці, чесне ведення бізнесу і безперебійне постачання.

АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» є партнером Благодійного фонду «ТЕХНОЛОГІЯ». В рамках діяльності Фонду основні кошти спрямовуються на ремонт дитячих лікувальних установ і покупку обладнання, фінансову підтримку дитячих будинків та інші соціальні програми. На рис.2.1 зображений центральний офіс товариства.

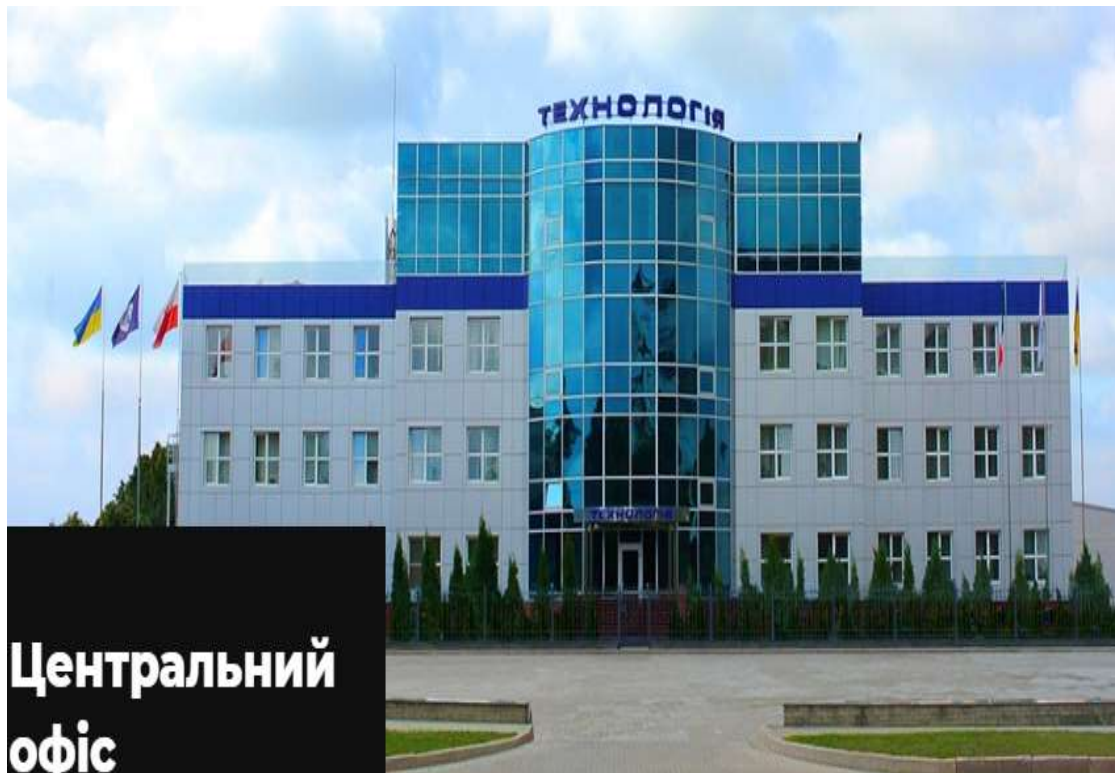

Рис.2.1. Центральний офіс АТ «Технологія». [Джерело:86]

На рис 2.2 можна представлені принципи, за якими діє підприємство

Наші принципи

<p>01 КОМПЛЕКСНИЙ ПІДХІД</p> <p>Ми зосереджуємося на кожному проєкті, роблячи його унікальним від етапу розробки дизайну до промислового виробництва, тому це не просто індустрія - це мистецтво створення упаковки.</p>	<p>02 СТАБІЛЬНІСТЬ ВИРОБНИЦТВА</p> <p>Планування і автоматизація виробничих процесів забезпечують найкоротші терміни для виготовлення високоякісної продукції. ТЕХНОЛОПІЯ складає графік відпусток та обслуговування обладнання так, щоб забезпечити стабільну роботу.</p>	<p>03 ПРОФЕСІОНАЛІЗМ</p> <p>Ми постійно інвестуємо в навчання і підвищення кваліфікації співробітників та формування професійних практичних навичок молодих фахівців. Енергійні та кваліфіковані кадри - це основа для успішного розвитку нашої компанії.</p>
--	--	---

Рис.2.2. Принципи діяльності АТ «Технологія». [Джерело:86]

Продукція, яку виготовляє підприємство представлено на рис.2.3 нижче.

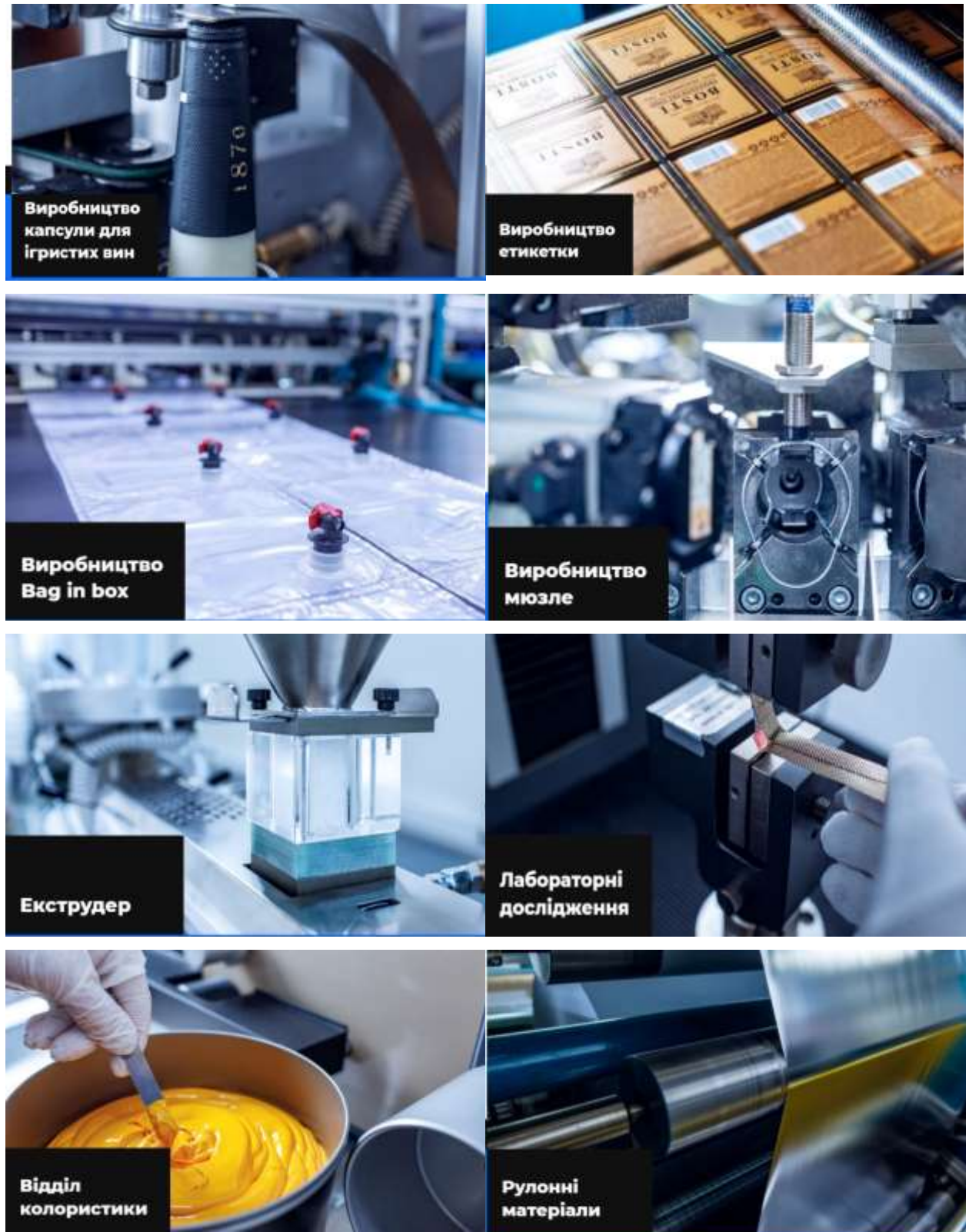

Рис.2.3. Продукція, яку виготовляє АТ «Технологія». Джерело: [86]

Опис бізнесу АТ «Технологія»

Зміни в організаційній структурі відповідно до попередніх звітних

періодів.

Товариством створено:

- дизайн
- студія оболонки та мюзле;
- відділ комбінованих поливних матеріалів;
- фінансовий відділ;
- інформаційно
- технічний відділ;
- цех екструзійної ламінації.

Середньооблікова чисельність штатних працівників облікового складу (осіб), середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом (осіб), чисельність працівників, які працюють на умовах неповного робочого часу (дня, тижня) (осіб), фонду оплати праці. Крім того, зазначаються факти зміни розміру фонду оплати праці, його збільшення або зменшення відносно попереднього року. Зазначається кадрова програма емітента, спрямована на забезпечення рівня кваліфікації її працівників операційним потребам емітента. За звітний період середньооблікова чисельність штатних працівників Товариства склала 788 осіб. Середня чисельність позаштатних працівників та осіб, які працюють за сумісництвом у Товаристві за звітний період склала 16 чоловік. Фонд оплати праці у звітному році – 184516,2 тис. грн., який збільшився на 16,3% відносно попереднього року. Належність емітента до будь-яких об'єднань підприємств, найменування та місцезнаходження об'єднання, зазначаються опис діяльності об'єднання, функції та термін участі емітента у відповідному об'єднанні, позиції емітента в структурі об'єднання. Емітент не входить до будь-яких об'єднань підприємств. Спільна діяльність, яку емітент проводить з іншими організаціями, підприємствами, установами, при цьому вказуються сума вкладів, мета вкладів (отримання прибутку, інші цілі) та отриманий фінансовий результат за звітний рік по кожному виду спільної діяльності. Емітент не проводить спільну діяльність з іншими організаціями,

підприємствами, установами. Будь-які пропозиції щодо реорганізації з боку третіх осіб, що мали місце протягом звітного періоду, умови та результати цих пропозицій Пропозицій з боку третіх осіб протягом звітного періоду не надходило. Опис обраної облікової політики (метод нарахування амортизації, метод оцінки вартості запасів, метод обліку та оцінки вартості фінансових інвестицій тощо) Основні засоби Основні засоби відображаються за первісною вартістю, за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від знецінення. Первісна вартість об'єкта основних засобів включає: (а) його вартість придбання, включаючи імпортні мита та невідшкодовувані податки, після вирахування торговельних знижок; (б) будь-які витрати, безпосередньо пов'язані з приведенням об'єкта до місця розташування та стану, необхідного для того, щоб мати можливість працювати в спосіб, визначений керівництвом Товариства; (в) первісну оцінку витрат на демонтаж, переміщення елемента і відновлення ділянки, на якому він знаходиться; (г) зобов'язання, які Товариство несе або при придбанні об'єкта або внаслідок того, що використовує цей об'єкт протягом певного періоду для інших цілей, ніж для виробництва продукції протягом цього періоду; і (е) для кваліфікованих активів, витрати по позиках капіталізуються відповідно до облікової політики Товариства. Вартість самостійно створених активів включає в себе вартість матеріалів, прямі витрати на оплату праці і відповідну частину виробничих накладних витрат. Подальше збільшення вартості основних засобів первісно визнається за вартістю придбання. Капіталізовані витрати включають витрати на модернізацію та заміну частин активів, які збільшують строк їхнього корисного використання або покращують їхню здатність генерувати доходи. Витрати на ремонт та обслуговування основних засобів, які не відповідають наведеним вище критеріям капіталізації, відображаються у складі прибутку або збитку того періоду, в якому вони були понесені. Сума, що підлягає амортизації є вартістю об'єкта основних засобів за вирахуванням його ліквідаційної вартості. Ліквідаційна вартість являє собою оціночну суму, яку підприємство могло б отримати в даний момент від вибуття об'єкта основних

засобів, за вирахуванням розрахункових витрат на вибуття в кінці терміну його корисного використання. Амортизація розраховується прямолінійним методом протягом строку корисного використання, який складає для:

Земля не амортизується

Будівлі та споруди від 10 до 20 років

Машин та обладнання від 2 до 5 років

Транспортних засобів 5 років

Інших основних засобів від 4 до 12 років

Ліквідаційна вартість, термін корисного використання, метод амортизації аналізується в кінці кожного звітного періоду. Вплив будь-яких змін в порівнянні з попередніми оцінками враховується як зміна в обліковій оцінці.

Сума, яка підлягає амортизації, для активів, отриманих за договорами фінансового лізингу, амортизується протягом очікуваного терміну корисного використання на тій же основі, як власних активів або, якщо строк оренди менший, протягом строку оренди. Прибуток або збиток від вибуття об'єкта основних засобів визначаються як різниця між виручкою від продажу та балансовою вартістю активу і відображається у звіті про прибутки і збитки та інший сукупний дохід.

Незавершене будівництво. Незавершене будівництво являє собою об'єкти, які знаходяться в процесі будівництва або інші об'єкти, які повинні бути доведені до місця розташування і стану, необхідного для функціонування основних засобів в спосіб, визначений керівництвом. Об'єкти незавершеного відображаються за фактичною вартістю за вирахуванням накопичених збитків від зменшення корисності при первісному визнанні. На об'єкти незавершеного будівництва амортизація не нараховується. Нематеріальні активи Нематеріальний актив являє собою ідентифікований немонетарний актив, який не має фізичної субстанції (МСБО 38). Нематеріальні активи визнаються, якщо, і тільки якщо існує ймовірність того, що майбутні економічні вигоди, пов'язані з даним активом, надходять до суб'єкта господарювання; і

вартість активу можна достовірно оцінити. Товариство визначає, чи є строк корисного використання нематеріального активу визначеним або невизначеним. Строк корисного використання є невизначеним, якщо немає передбаченого обмеження терміну, протягом якого очікується, що актив буде генерувати чисті притоки грошових коштів для Товариства. Вартість нематеріального активу з визначеним строком корисного використання, яка амортизується, повинна розподілятися на систематичній основі протягом строку його корисного використання. Нематеріальні активи з невизначеним строком корисного використання не амортизуються, але тестується на предмет знецінення у випадку наявності ознак зменшення корисності. У разі знецінення балансова вартість нематеріальних активів зменшується до найбільшої з двох величин – вартості використання та справедливої вартості за вирахування витрат на продаж. Нематеріальні активи оцінюються при первісному визнанні за собівартістю. Після первісного визнання нематеріальні активи відображаються за первісною вартістю за вирахуванням накопиченої амортизації та накопичених збитків від знецінення. Первісна вартість придбаного нематеріального активу складається з ціни (вартості) придбання, мита, невідшкодовуваних непрямих податків та інших витрат, безпосередньо пов'язаних з його придбанням та доведенням до стану, в якому вони придатні до використання належним чином. Терміни корисного використання нематеріальних активів по групах: Права на знаки для товарів, послуг 9 років Права на об'єкти промислової власності (право на винахід, моделі, промислові зразки) Від 5 до 10 років Інші нематеріальні активи Від 3 до 5 років Для нематеріальних активів використовується прямолінійний метод нарахування амортизації. Ліквідаційна вартість нематеріальних активів для цілей амортизації дорівнює нулю. Наприкінці звітнього року строки корисної експлуатації та ліквідаційної вартості нематеріальних активів переглядаються. Витрати, що здійснюються для підтримання об'єкта в придатному для використання стані та одержання первісно визначеного розміру майбутніх економічних вигод від його використання, включаються до складу витрат

звітнього періоду. Первісна вартість нематеріальних активів збільшується на суму витрат, пов'язаних із удосконаленням цих нематеріальних активів і збільшенням строку використання, що сприятиме збільшенню первісно очікуваних майбутніх економічних вигод. Інвестиції в асоційовані та дочірні підприємства Асоційоване підприємство – це суб'єкт господарювання, на який підприємство має суттєвий вплив. Суттєвий вплив це повноваження брати участь у прийнятті рішень з фінансової та операційної політики об'єкта інвестицій, але не контроль або спільний контроль таких політик. Дочірнє підприємство – це суб'єкт господарювання, контроль над діяльністю якого здійснюється іншим суб'єктом господарювання, що надає права контролюючому суб'єкту на змінний дохід від інвестиції відносно об'єкта інвестицій. Інвестиції Товариства в асоційовані та дочірні підприємства обліковуються за методом участі в капіталі. Відповідно до методу участі в капіталі інвестиції в асоційоване та дочірнє підприємство при первісному визнанні визнаються за собівартістю. В подальшому балансова вартість інвестицій коригується для визнання частки Товариства в чистих активах асоційованого або дочірнього підприємства після дати придбання. В звіті про прибутки та збитки відображається частка Товариства в результатах діяльності асоційованого або дочірнього підприємства. Будь-які зміни в складі іншого сукупного доходу цих компаній відображається у складі іншого сукупного доходу Товариства. Крім того, коли відбулася зміна, безпосередньо визнана в капіталі асоційованого або дочірнього підприємства Товариство визнає свою частку будь-яких змін, коли це може бути застосовано, в звіті про зміни в капіталі. Нереалізовані прибутки та збитки, що виникають в результаті операцій між Товариством та асоційованим або дочірнім підприємством включається при розрахунку частки інвестора у прибутках/збитках асоційованого або дочірнього підприємства. Коли частка Товариства у збитках асоційованого або дочірнього підприємства дорівнює або перевищує розмір частки в чистих активах асоційованого підприємства, то Товариство припиняє визнання подальших збитків за винятком тих випадків, коли Товариство має

зобов'язання щодо асоційованого або дочірнього підприємства. Якщо асоційоване або дочірнє підприємство надалі отримує прибуток, Товариство поновлює визнання своєї частки в цих прибутках тільки після того, як його частка дорівнює частці невизнаних збитків. Фінансова звітність асоційованого та/або дочірнього підприємства складається за той самий звітний період, як і фінансова звітність Товариства. При необхідності вносяться коригування з метою приведення облікової політики асоційованої та/або дочірньої компанії у відповідність до облікової політики Товариства. У разі втрати суттєвого впливу над асоційованим або дочірнім підприємством, Товариство визнає утримувану інвестицію за справедливою вартістю. Будь-які різниці між балансовою вартістю інвестицій в асоційоване або дочірнє підприємство або від втрати істотного впливу і справедливою вартістю інвестицій і надходжень від вибуття визнаються в звіті про прибутки і збитки. Зменшення корисності необоротних активів На кожну звітну дату Товариство переглядає балансову вартість своїх необоротних активів з метою визначення наявності будь-яких ознак знецінення. Якщо такі ознаки існують, то очікувана відновна вартість такого активу розраховується для визначення суми збитків від знецінення. У разі, якщо практично неможливо визначити суму очікуваного відшкодування окремого активу, Товариство визначає суму очікуваного відшкодування одиниці, яка генерує грошові кошти, до якої належить цей актив. Сума очікуваного відшкодування – більша з двох оцінок: справедлива вартість за мінусом витрат на вибуття та його вартості при використанні. При визначенні вартості активу при використанні, очікувані грошові потоки дисконтуються до їх поточної вартості з використанням ставки дисконтування до оподаткування, яка відображає поточні ринкові оцінки вартості грошей у часі та ризики, властиві даному активу. Якщо, згідно з оцінками, сума очікуваного відшкодування активу (або одиниці, яка генерує грошові кошти) є меншою його балансової вартості, балансова вартість активу (або одиниці, яка генерує грошові кошти) зменшується до його очікуваної відновної вартості. Збитки від знецінення відразу ж визнаються в складі витрат, за винятком випадків, коли

актив обліковується за переоціненою вартістю. В такому випадку збиток від знецінення розглядається як зменшення резерву переоцінки. Якщо збиток від знецінення згодом відновлюється, балансова вартість активу (або одиниці, яка генерує грошові кошти) збільшується до переглянутої оцінки його очікуваної відновної вартості. В такому випадку, збільшена балансова вартість не повинна перевищувати балансову вартість, яка може бути визначена в тому випадку, якщо збиток від знецінення активу (або генеруючої одиниці) не було визнано в попередні роки. Відновлення збитку від знецінення негайно визнається як дохід. Визначення справедливої вартості Справедлива вартість є вартістю, яку буде отримано від продажу активу або сплачено за передачу зобов'язання в рамках звичайної угоди між учасниками ринку на дату оцінки. Оцінка справедливої вартості ґрунтується на припущенні, що угода щодо продажу активу або передачі зобов'язання відбуватиметься: – на основному ринку для активу або зобов'язання, або – на найсприятливішому ринку для даного активу або зобов'язання, за відсутності основного ринку. Основний або найсприятливіший ринок повинен бути доступний для Товариства.

Справедливу вартість активу або зобов'язання визначають, виходячи із припущень, які учасники ринку використовували б під час визначення ціни активу або зобов'язання, якщо припустити, що такі учасники ринку діють, переслідуючи власні економічні інтереси. Оцінка справедливої вартості нефінансового активу враховує здатність учасника ринку генерувати економічні вигоди від найкращого та найбільш ефективного використання активу, або продаючи його іншому учаснику ринку, який використовуватиме актив в найкращий і найбільш ефективний спосіб. Товариство використовує різні методи оцінки, необхідні в даних обставинах, і для яких є достатньо даних для визначення справедливої вартості, максимально використовуючи відповідні доступні очевидні вхідні дані та зводячи до мінімуму використання недоступних вхідних даних. Всі активи та зобов'язання, чия справедлива вартість оцінюється або розкривається у окремій фінансовій звітності, класифікуються в рамках описаної нижче ієрархії джерел справедливої

вартості на підставі вихідних даних найнижчого рівня, які є суттєвими для оцінки справедливої вартості загалом:

Рівень 1 – Ринкові котирування цін на активному ринку за ідентичними активами чи зобов'язаннями (без жодних коригувань);

Рівень 2 – Моделі оцінки, в яких істотні для оцінки справедливої вартості вихідні дані, що відносяться до найнижчого рівня ієрархії, є прямо чи опосередковано спостережуваними на ринку;

Рівень 3 – Моделі оцінки, в яких істотні для оцінки справедливої вартості вихідні дані, що відносяться до найнижчого рівня ієрархії, не є спостережуваними на ринку. Для активів та зобов'язань, які визнаються у окремій фінансовій звітності на регулярній основі, Товариство визначає, чи відбувалися переходи між рівнями ієрархії шляхом перегляду класифікації (на підставі вихідних даних найнижчого рівня, які є суттєвими для оцінки справедливої вартості загалом) наприкінці кожного звітного періоду. Запаси Запаси відображаються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. Первісна вартість запасів складається з таких фактичних витрат: суми, що сплачуються згідно з договором постачальнику (продавцю), за вирахуванням непрямих податків; суми ввізного мита; суми непрямих податків у зв'язку з придбанням запасів, які не відшкодовуються Товариству; транспортно-заготівельних витрат; інших витрат, які безпосередньо пов'язані з придбанням запасів і приведенням їх до стану, в якому вони придатні для використання у запланованих цілях. Запаси відображаються за чистою вартістю реалізації, якщо на дату балансу їх ціна знизилась або вони зіпсовані, застаріли, або іншим чином втратили первісно очікувану економічну вигоду. Чиста вартість реалізації визначається по кожній одиниці запасів шляхом вирахування з очікуваної ціни продажу очікуваних витрат на завершення виробництва і збут. Сума, на яку первісна вартість запасів перевищує чисту вартість їх реалізації, та вартість повністю втрачених (зіпсованих або тих, що не вистачає) запасів списуються на витрати звітного періоду. Методи оцінки запасів при відпуску

їх у виробництво, продаж чи іншому вибутті: – середньозваженої собівартості - при випуску та реалізації готової продукції; – собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО) – для відпуску запасів у виробництво, продаж та іншому вибутті. Фінансові інструменти – основні підходи до оцінки Справедлива вартість – ціна, яка була б отримана за продаж активу чи сплачена за передачу зобов'язання у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки. Найкращим підтвердженням справедливої вартості є ринкові котирування на активному ринку. Активний ринок – ринок, на якому операції для активів або зобов'язань відбуваються з достатньою частотою та у достатньому обсязі, щоб надавати інформацію про ціноутворення на безперервній основі. Справедлива вартість фінансових інструментів, що обертаються на активному ринку, оцінюється як сума, отримана при множенні ринкового котирування на окремий актив або зобов'язання на кількість інструментів, утримуваних організацією. Це справедливо навіть для випадку, коли звичайний щоденний обсяг торгівлі ринку не достатній, щоб поглинути утримувану кількість, а розміщення заявок на продаж цієї позиції в одній операції може вплинути на ціну котирування.

2.2. Аналіз основних показників господарської діяльності АТ «Технологія»

Вірогідні перспективи подальшого розвитку емітента Товариство планує розширення виробничих потужностей за рахунок власних та кредитних коштів шляхом нового будівництва виробничих приміщень та придбання нового виробничого обладнання і технологій.

2. Інформація про розвиток емітента Товариство створене відповідно до рішення Загальних зборів засновників (Протокол №1 від 30 вересня 2004 року) шляхом перетворення Товариства з обмеженою відповідальністю «ТЕХНОЛОГІЯ», ідентифікаційний код 14022407, зареєстрованого рішенням виконкому Сумської міської Ради народних депутатів №52 від 17 березня 1992

року, перереєстрованого Відділом державної реєстрації суб'єктів підприємницької діяльності Сумської міської Ради №7019 від 04 квітня 2002 року. АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» здійснює виробництво оболонки декоративної для оформлення пляшок шампанських та ігристих вин, мюзле, етикетувальної продукції, комбінованого матеріалу, поліетиленової плівки, пакетів-вкладишів з комбінованих матеріалів, та надає послуги по перевезенню вантажів. Продукція підприємства експортується в більше ніж п'ятдесят країн світу, основними серед яких є Іспанія, Литва, Бельгія, Киргизтан, Росія, Азербайджан, Польща, Вірменія, Білорусь Грузія, Молдова.

3. Інформація про укладення деривативів або вчинення правочинів щодо похідних цінних паперів емітентом, якщо це впливає на оцінку його активів, зобов'язань, фінансового стану і доходів або витрат емітента, зокрема інформацію про: Товариством не уклалися деривативи, правочини щодо похідних цінних паперів, тому вплив даних факторів на оцінку активів, зобов'язань, фінансового стану і доходів або витрат відсутній.

1) завдання та політику емітента щодо управління фінансовими ризиками, у тому числі політику щодо страхування кожного основного виду прогнозованої операції, для якої використовуються операції хеджування. Політика Товариства щодо управління фінансовими ризиками – система цілей і завдань управління ризиками, а також сукупність методів і засобів досягнення цих цілей. Політика управління фінансовими ризиками знаходить своє відображення у стратегії і тактиці виявлення та нейтралізації ризиків

2) схильність емітента до цінових ризиків, кредитного ризику, ризику ліквідності та/або ризику грошових потоків

(а) Економічне середовище Українська економіка знаходиться в затяжній кризі, ускладненій військовим конфліктом на сході України та анексією Кримського півострова. У 2019 році зовнішні умови для розвитку української економіки в цілому залишалися несприятливими. Проте, в 2019 році було зафіксовано позитивні економічні тенденції та ознаки макроекономічної стабільності. Цьому сприяли багато причин: курс долару,

врожайність у сільському господарстві, зміна урядом регульованих тарифів, світові ціни на товари українського експорту та політика НБУ, який в 2019 році почав спрощувати валютні розрахунки. У фінансовій звітності надано подальшу інформацію щодо умов здійснення діяльності в Україні.

(б) Ризики, що пов'язані з фінансовими інструментами Політика Товариства щодо управління фінансовими ризиками – система цілей і завдань управління ризиками, а також сукупність методів і засобів досягнення цих цілей. Політика управління фінансовими ризиками знаходить своє відображення у стратегії і тактиці виявлення та нейтралізації ризиків. Компанія зазнає кредитного ризику, ризику ліквідності та ринкового ризику у зв'язку з утримуваними нею фінансовими інструментами. Основні ризики та невизначеність, з якими стикається Компанія, а також заходи, що вживаються для управління ризиками, описані у фінансовій звітності. Ринковий ризик Ринковий ризик – це ризик того, що зміни ринкових цін, наприклад, обмінних курсів іноземних валют, процентних ставок, матимуть негативний вплив на прибуток Компанії або на вартість наявних у неї фінансових інструментів. Мета управління ринковим ризиком полягає в тому, щоб контролювати схильність до ринкового ризику і утримувати її в допустимих межах, при цьому домагаючись оптимізації прибутковості інвестицій. Ринковий ризик полягає у можливому впливі на фінансовий результат Компанії або на вартість фінансових інструментів коливання ринкових цін, таких як процентні ставки, та курси валют. Метою управління ринковим ризиком є контроль рівня ринкового ризику та забезпечення оптимального співвідношення доходності та ризику в межах прийнятних параметрів. Кредитний ризик Кредитний ризик виникає тоді, коли невиконання контрагентами їх зобов'язань може призвести до зменшення надходжень від утримуваного фінансового активу на звітну дату. Компанія застосовує політику, яка повинна забезпечити, щоб продажі продукції та послуг здійснювалися клієнтам, які мають належну кредитну історію, та здійснює постійний моніторинг дебіторської заборгованості за строками виникнення. Управління кредитним ризиком, пов'язаним з торговою

дебіторською заборгованістю, здійснюється на основі встановлених політик, процедур і систем контролю, що відносяться до управління кредитним ризиком клієнтів. Ризик ліквідності Ризик ліквідності – це ризик того, що Компанія не зможе виконати свої фінансові зобов'язання, розрахунки за якими здійснюються шляхом передачі грошових коштів або іншого фінансового активу. Підхід Компанії до управління ліквідністю полягає в тому, щоб забезпечити, наскільки це можливо, постійну наявність у Компанії ліквідних коштів, достатніх для погашення своїх зобов'язань в строк, як в звичайних, так і в стресових умовах, не допускаючи виникнення неприйнятних збитків і не піддаючи ризику репутацію Компанії. Завданням Компанії є підтримання балансу між безперервністю фінансування та його гнучкістю шляхом використання умов кредитування, що надаються, в основному, постачальниками. Компанія аналізує свої активи та зобов'язання за їх строками та планує свою ліквідність, залежно від очікуваних строків виконання зобов'язань за відповідними інструментами. У разі недостатньої або надмірної ліквідності Компанія перерозподіляє ресурси для досягнення оптимального фінансування своєї діяльності.

(в) Операційні ризики Основні операційні ризики, які впливають на діяльність Компанії, є наступними: Діяльність Компанії, як і будь-якого підприємства, пов'язана з певними ризиками. Кількість і величина цих ризиків залежать від спектру і обсягу діяльності, що здійснює підприємство. Серед основних ризиків найсуттєвіші ризики пов'язані з ризиками курсових валютних коливань в Україні та зміною кон'юнктури товарного ринку. У власній діяльності Компанія вживає всіх можливих заходів для мінімізації зазначених ризиків шляхом диверсифікації портфелю продукції при здійсненні основного виду діяльності та збільшення частки експорту (валютних надходжень).

4. Звіт про корпоративне управління:

1) посилання на: власний кодекс корпоративного управління, яким керується емітент Кодекс корпоративного управління в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

не затверджувався. кодекс корпоративного управління фондової біржі, об'єднання юридичних осіб або інший кодекс корпоративного управління, який емітент добровільно вирішив застосовувати Кодексу корпоративного управління фондової біржі, об'єднання юридичних осіб або іншого кодексу корпоративного управління, який емітент добровільно вирішив застосовувати немає. вся відповідна інформація про практику корпоративного управління, застосовувану понад визначені законодавством вимоги Практики корпоративного управління, застосовуваної понад визначена законодавством вимоги немає. Товариство у своїй діяльності керується чинним законодавством та Статутом товариства.

2) у разі якщо емітент відхиляється від положень кодексу корпоративного управління, зазначеного в абзацах другому або третьому пункту 1 цієї частини, надайте пояснення, від яких частин кодексу корпоративного управління такий емітент відхиляється і причини таких відхилень. У разі якщо емітент прийняв рішення не застосовувати деякі положення кодексу корпоративного управління, зазначеного в абзацах другому або третьому пункту 1 цієї частини, обґрунтуйте причини таких дій Кодекс корпоративного управління в АТ «ТЕХНОЛОГІЯ» не затверджувався. Кодексу корпоративного управління фондової біржі, об'єднання юридичних осіб або іншого кодексу корпоративного управління, який емітент добровільно вирішив застосовувати немає.

Потенціал характеризується наявним станом системи, що обумовлена тісною взаємодією зазначених вище рівнів, які у сукупності визначають рівень потенціалу, що відрізняє його від понять «ресурс» та «резерв» [67, с.92].

Формування та використання фінансових ресурсів – це невід'ємна складова фінансових відносин, необхідна умова здійснення фінансово-економічної діяльності, що безпосередньо визначає та впливає на його фінансовий потенціал та виступає його головною складовою [36, с.147]. Фінансовий потенціал найчастіше розглядається авторами як складова частина економічного потенціалу підприємства. Рідше фінансовий потенціал

досліджується як окрема категорія. Тому, зміст фінансового потенціалу остаточно не визначено. Узагальнимо трактування поняття «фінансовий потенціал підприємства» науковцями на рис.2.4.

Автор	Тлумачення
Ресурсний підхід	
Т.В. Безбородова [3, с.22]	Фінансовий потенціал – сукупність фінансових ресурсів, що беруть участь у виробничо-господарській діяльності; він характеризується можливістю їх залучення для фінансування майбутньої діяльності і певних стратегічних напрямів розвитку підприємства.
В.Н. Гавва [12, с.190]	Фінансовий потенціал – це сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації прибутку.
Т.О. Загора [36, с.164]	Фінансовий потенціал – сукупність фінансових ресурсів, з приводу яких на підприємстві виникають відповідні
А.І. Костирко [55, с.76]	Фінансовий потенціал характеризує забезпеченість фінансовими ресурсами, необхідними для нормального функціонування підприємства, доцільність їх розміщення та ефективність використання.
С.Н. Петренко [77, с.312]	Фінансовий потенціал – обсяг власних, позичених та залучених фінансових ресурсів підприємства, якими воно може розпоряджатися для здійснення поточних та перспективних витрат.
І.О. Школьник [98, с.113]	Фінансовий потенціал – здатність до оптимізації фінансової системи із залучення та використання фінансових ресурсів.
Г.К. Яловий [100, с.116]	Фінансовий потенціал – спроможність акумулювати фінансові ресурси за допомогою використання наявних дохідних джерел та формування сприятливого інвестиційного клімату завдяки застосуванню відповідних фінансових інструментів з метою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку відповідної території
Результативний підхід	
Л.М. Докієнко [28, с.77]	Фінансовий потенціал створює фундамент для трансформації наявного у підприємства ресурсного потенціалу в конкретні результати господарської діяльності підприємства.
К.В. Ізмайлова [39, с.99]	Сукупність можливостей підприємства, які визначаються наявністю і організацією використання фінансових ресурсів.
М.І. Камлик [42, с.226]	Акцентує увагу на можливостях формування, нарощування та ефективного використання фінансових ресурсів відповідно до внутрішніх та зовнішніх умов для задоволення потреб суб'єктів регіону та забезпечення його соціально-економічного розвитку.
Т.Б. Кузенко [61, с.125]	Фінансовий потенціал – це відносини, що виникають на підприємстві з приводу досягнення максимально можливого фінансового результату

Рис.2.4. Трактування поняття «фінансовий потенціал підприємства»

науковцями Джерело: [складено автором]

Розроблена система показників, які у вітчизняній і світовій практиці використовуються для оцінки фінансової стійкості підприємства. Основними із них є:

- коефіцієнт концентрації власного капіталу (коефіцієнт автономії);
- коефіцієнт фінансової залежності;
- коефіцієнт маневреності власного капіталу;
- коефіцієнт забезпеченості оборотних коштів власними оборотними коштами;
- коефіцієнт співвідношення власного і залученого капіталу (коефіцієнт фінансової стійкості);
- коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу;
- коефіцієнт забезпеченості власними оборотними засобами;
- коефіцієнт відношення реальних активів і вартості майна;
- коефіцієнт поточних зобов'язань;
- коефіцієнт довгострокових зобов'язань та ін.

Фінансова стійкість характеризує ступінь фінансової незалежності підприємства щодо володіння своїм майном і його використання[86].

Сума власних обігових коштів визначається як різниця суми власного капіталу та довгострокових зобов'язань і позаоборотних активів. Тобто формула має наступний вигляд:

$$\text{В.О.К.} = \left(\begin{array}{l} \text{рядок 1495 пасиву балансу +} \\ \text{+ рядок 1595 пасиву балансу - рядок 1095 активу балансу} \end{array} \right) \quad (2.1)$$

В.О.К.=1332668+274599-1189424=417843 тис.грн. на кінець звітного періода

В.О.К.=1109632+253950-964581=399001 тис.грн на початок звітного періода

Сума власних обігових коштів – цей показник вказує на ту частину оборотних активів суб'єкта господарювання, що може фінансувати за рахунок своїх фінансових ресурсів. Відповідно позитивним є наявність на підприємстві

суми власних обігових коштів у додатному розмірі. Динаміка підвищення обсягу показника є також позитивною.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами є відношенням власних обігових коштів до оборотних активів, тобто формула має наступний вигляд:

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами =

$$\frac{\text{В.О.К.}}{\text{рядок 1195 активу балансу}}$$

(2.2)

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами =
417843/734106=0,57 на кінець періоду

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами =
399001/751078=0,53 на початок періоду

– коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами говорить про здатність підприємства фінансувати оборотні активи за рахунок власних коштів. Нормативним значенням є 0,1 та вище. У випадку нижчого значення необхідно залучати додаткові кошти для покриття розривів у платіжному календарі. Отже, наше значення коефіцієнту більше, ніж 0,1, тому можемо зробити висновок, що підприємство має високу фінансову стійкість, на кінець періоду вони ще більше зміцнили свої лідерські позиції.

Маневреність робочого капіталу визначається як відношення запасів до власних обігових коштів, тобто:

Маневреність робочого капіталу =

$$\frac{(\text{рядок 1101 активу балансу} + \text{рядок 1102 активу балансу} + \text{рядок 1103 активу балансу} + \text{рядок 1104 активу балансу})}{\text{В.О.К.}}$$

(2.3)

Маневреність робочого капіталу =(6020+4738)/ 417843=0,025 на кінець періоду

Маневреність робочого капіталу = (2179+5936)/399001 = 0,02 на початок періоду

Маневреність робочого капіталу – цей показник вказує на частину

запасів підприємства, що фінансуються за рахунок власних обігових коштів. Здатність покривати обсяг запасів за рахунок власних коштів свідчить про хороші перспективи розвитку підприємства, низьку потребу у додатковому залученні позикових коштів та потенційно низький обсяг фінансових витрат. Позитивним є зменшення значення показника.

Коефіцієнт фінансової залежності є відношенням пасивів до власного капіталу, тобто:

$$\text{Коефіцієнт фінансової залежності} = \frac{\text{рядок 1900 пасиву балансу}}{\text{рядок 1495 пасиву балансу}} \quad (2.4)$$

Коефіцієнт фінансової залежності є відношенням пасивів до власного капіталу, тобто:

Коефіцієнт фінансової залежності = $1923530/1332668 = 1,44$ на кінець звітного періоду

Коефіцієнт фінансової залежності = $1715659/1109632 = 1,54$ на початок звітного періоду

– коефіцієнт фінансової залежності, а його нормативне значення – близько 2.

Отже, у нашому випадку цей коефіцієнт становить майже 2, тому можемо зробити висновок, що підприємство має низький рівень фінансових ризиків.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу означає відношення позикового капіталу до суми пасиву:

$$\frac{\text{(рядок 1595 пасиву балансу + рядок 1695 пасиву балансу)}}{\text{рядок 1900 пасиву балансу}}$$

(2.5)

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу = $(274599+316263)/1923530 = 0,3$ на кінець звітного періоду

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу = $(253950+352077)/1715659 = 0,35$ на початок звітного періоду

- коефіцієнт концентрації позикового капіталу є протилежним до коефіцієнту автономії та дозволяє визначити частку активів підприємства, що фінансуються за рахунок довгострокових та короткострокових позикових ресурсів. Нормативним значенням відповідно є 0,4–0,6.

Отже, частка активів підприємства у АТ «Технологія» на кінець звітного періоду становить показник 0,3, нормативне значення 0,4-0,6.

Стійкість фінансового стану підприємства залежить від оптимальної структури джерел капіталу (від співвідношення власних і позикових коштів), від структури активів підприємства і насамперед від співвідношення основних і оборотних коштів, а також від рівноваги активів і пасивів підприємства за функціональною ознакою[90].

Коефіцієнт фінансової стійкості визначається як відношення суми власного капіталу і довгострокових позичок до пасивів:

$$\text{Коефіцієнт фінансової стійкості} = \frac{\text{(рядок 1495 пасиву балансу + рядок 1595 пасиву балансу)}}{\text{рядок 1900 пасиву балансу}} \quad (2.6)$$

Коефіцієнт фінансової стійкості = $(274599+1332668)/1923530 = 0,83$ на кінець звітного періоду

Коефіцієнт фінансової стійкості = $(253950+1109632)/1715659 = 0,79$ на початок звітного періоду.

- коефіцієнт фінансової стійкості дозволяє вказати, яка частина активів фінансується за рахунок довгострокових джерел фінансування – власного капіталу та довгострокових позикових фінансових ресурсів. Високе значення показника свідчить про низький рівень ризику втрати платоспроможності та хороші перспективи функціонування підприємства.

Зокрема банкрутство у поточному році суб'єкту господарювання не загрожує.

Нормативним є значення 0,7-0,9. Отже, показник нашого підприємства є більшим за норму, 0,7 і входить у норматив 0,9, можна зробити висновок, що це високе значення показника, а це означає, що у підприємства низький

рівень втрати платоспроможності та хороші перспективи функціонування.

2.3. Оцінка ймовірності банкрутства підприємства АТ «ТЕХНОЛОГІЯ»

Одним із інструментів з'ясування конкурентоздатності є аналіз фінансового стану підприємства, або фінансовий аналіз. Аналізувати фінансовий стан будь-якого підприємства є нагальною необхідністю, бо не можна вести господарство без міри ваги і рахунку, не добиваючись перевищення доходів над видатками. Це завжди було важливо, тим більше – зараз, коли на зміну безгосподарності і безвідповідальності приходить підприємництво, суворі дисципліна і ощадливість.

Аналіз фінансового стану підприємства є важливим елементом фінансового менеджменту. Користувачі фінансових звітів підприємств і фірм використовують методи аналізу для прийняття управлінських рішень, спрямованих на подальше збільшення прибутковості, виявлення причин збитковості, а також забезпечення стабільного фінансового стану.

Рис.2.5. Схема видів банкрутства підприємства. Джерело: складено автором

Відповідно до Закону України «Про відновлення платоспроможності

боржника або визнання його банкрутом», банкрутство – це визнана арбітражним судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інше як через застосування ліквідаційної процедури.

Суб'єктом банкрутства або банкрутом виступає боржник, неспроможність якого виконати свої грошові зобов'язання встановлена арбітражним судом.

Суб'єктами банкрутства не можуть бути відокремлені структурні підрозділи юридичної особи (філії, представництва, відділення тощо). Відповідно, боржник – це суб'єкт підприємницької діяльності, неспроможний виконати свої грошові зобов'язання перед кредиторами, у тому числі зобов'язання щодо сплаті податків і зборів (обов'язкових платежів), протягом трьох місяців після настання встановленого строку їх сплати. Банкрутство настає в разі неспроможності суб'єкта підприємницької діяльності після настання встановленого строку сплатити грошові зобов'язання перед кредиторами, в тому числі по заробітній платі, а також виконати зобов'язання щодо сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності [14].

За нормальних умов господарювання акціонери та кредитори сподіваються на винагороду, рівень якої залежить від ступеня прибутковості фірми. Одна з перших ознак банкрутства – спад прибутковості фірми нижче за вартість її капіталу. Відсотки за кредит і дивіденди, що сплачуються фірмою, перестають відповідати сучасним ринковим умовам господарювання, а вкладання коштів у таку фірму стає не вигідним [6].

Фінансова стійкість і платоспроможність підприємства взаємопов'язані [90].

Фінансова стійкість забезпечує стабільну платоспроможність на перспективу, в основі якої лежить збалансованість активів і пасивів, доходів і витрат та грошових потоків, тому наступним етапом аналізу фінансової стійкості підприємства є оцінка платоспроможності [58, с. 19-22].

Згідно із Законом України «Про відновлення платоспроможності боржника або оголошення його банкрутом» інформаційною базою для оцінювання фінансового стану підприємства є дані:

- балансу (форма № 1);
- звіту про фінансові результати (форма № 2);
- звіту про рух грошових коштів (форма № 3);
- звіту про власний капітал (форма № 4);
- дані статистичної звітності та оперативні дані[46].

Інформацію, яка використовується для аналізу фінансового стану підприємств, за доступністю можна поділити на відкриту та закриту (таємну).

Інформація, яка міститься в бухгалтерській та статистичній звітності, виходить за межі підприємства, а отже є відкритою. У цілому бухгалтерський баланс складається з активу та пасиву і свідчить про те, як на певний час розподілено активи та пасиви і як саме здійснюється фінансування активів за допомогою власного та залученого капіталу[17].

Надлишкова фінансова стійкість також негативно впливає на виробничо-торговельну діяльність, оскільки виступає гальмом її розвитку, збільшуючи затрати підприємства надлишковими запасами і резервами .

Одним з напрямків покращення фінансового стану та фінансової стійкості підприємства є їх прогнозування.

З погляду фінансового аналізу є три основні вимоги до бухгалтерської звітності. Вона повинна уможливлювати:

- оцінку динаміки та перспектив одержання прибутку підприємством;
- оцінку наявних у підприємства фінансових ресурсів та ефективності їх використання;
- прийняття обґрунтованих управлінських рішень у сфері фінансів для здійснення інвестиційної політики.

Основним джерелом інформації для аналізу фінансового стану бухгалтерський баланс підприємства. Він має настільки велике значення, що

аналіз фінансового стану нерідко називають аналізом балансу.

Можливі причини банкрутства розглянуті на рис.2.6

Рис.2.6. Схема причин банкрутства підприємства.

Джерело: складено автором

Для успішного господарювання на ринкових засадах суттєво важливим є можливість оцінки ймовірності банкрутства суб'єктів підприємницької та іншої діяльності. В Україні, де протягом багатьох десятиріч панувала позаринкова система господарювання, що виключала офіційне визначення банкрутства як економічне явище, нема загально визначеної вітчизняної методики визначення ймовірності банкрутства суб'єктів господарювання. У зв'язку з цим доводиться користуватись зарубіжними методичними підходами, в основу яких покладено факторні моделі прогнозування банкрутства підприємств та організацій.

Сучасна економічна наука має у своєму арсеналі велику кількість різноманітних прийомів і методів прогнозування фінансових показників, в тому числі в плані оцінки можливого банкрутства [16].

Проблема розробки методології діагностики загрози банкрутства має

загальнодержавний характер, і повинна розв'язуватись спільними зусиллями органів влади та науковців країни. В Україні розроблені й затверджені перші нормативно – рекомендаційні документи для подання методологічної допомоги зацікавленим особам та підприємствам – потенційним банкрутам, а саме: методика проведення поглибленого аналізу фінансово – господарської діяльності неплатоспроможних підприємств та організацій (наказ № 37 від 20.03.97 р.) і методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій (наказ № 22 від 22.03.98 р.).

На сьогодні розроблені і пропонуються для практичного використання діагностичних процедур банкрутства два підходи:

1. система фінансових коефіцієнтів.
2. спеціальні узагальнюючі показники загрози банкрутства.

До складу фінансових коефіцієнтів, що пропонуються для використання, різні дослідники включають різну кількість і перелік показників. Вони розраховуються на матеріалах звітного (чи аналітичного) балансу підприємства, прості для розрахунку і практичного використання. Але їм притаманна суттєва влада – статичність оцінки, неможливість розглядати виникнення ситуацій банкрутства як результат розвитку кризи підприємства.

4. Банкрутство підприємства та шляхи його подолання на сучасному етапі

Для оцінки загрози банкрутства необхідно провести аналіз фінансового стану підприємства. При цьому насамперед слід перевірити його сумарну кредиторську заборгованість. Адже справа про банкрутство порушується арбітражним судом, якщо безспірні вимоги кредитора (кредиторів) до боржника сукупно становлять не менше ніж триста мінімальних розмірів заробітної плати, які не були задоволені боржником протягом трьох місяців після встановленого для їх погашення строку [63].

Для аналізу фінансового стану аудитори використовують методики, які не завжди є доступними для всього кола осіб, задіяних у процедурі провадження у справі про банкрутство. Однак фінансисту підприємства

доцільно знати основні критерії, за допомогою яких можна було б самостійно зробити висновок щодо визнання підприємства банкрутом на підставі даних його балансу. Зокрема встановити, чи дійсно це підприємство є неплатоспроможним, або перевірити достовірність висновку щодо визнання підприємства банкрутом на підставі даних ліквідаційного балансу [51].

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

Розрахуємо ймовірність банкрутства для АТ «Технологія» за формулою п'ятифакторної моделі Е. Альтмана:

Показники моделі	Формула розрахунку
Відношення робочого капіталу до загальної вартості активів	$X_1 = \Phi. \text{№ 1, p. 1495} + \text{p. 1595} - \text{p. 1095} : \Phi. \text{№ 1, p. 1300}$
Рентабельність активів за нерозподіленим прибутком	$X_2 = \Phi. \text{№ 1, p. 1420} : \Phi. \text{№ 1, p. 1300}$
Рентабельність активів за чистим прибутком	$X_3 = \Phi. \text{№ 2, p. 2350} : \Phi. \text{№ 1, p. 1300}$
Коефіцієнт покриття поточних зобов'язань власним капіталом	$X_4 = \Phi. \text{№ 1, p. 1495} : \Phi. \text{№ 1, p. 620}$
Коефіцієнт трансформації	$X_5 = \Phi. \text{№ 2, p. 2000} : \Phi. \text{№ 1, p. 1300}$
Z-рахунок	$1,2X_1 + 1,4X_2 + 3,3X_3 + 0,6X_4 + 1,0X_5$

Рис.2.7. Формула п'ятифакторної моделі Е. Альтмана [Джерело:87]

Для розрахунку використуємо додаток 1 Баланс станом на 31.12.2019

року та додаток 2 Звіт про фінансові результати станом на 31.12.2019 року.

Розрахуємо ризик банкрутства за моделлю Альтмана на кінець звітного періода:

$$Z=1.21*(1332668+274599-1189424/1923530)+1.4*(1221780/1923530)+3.3*(165761/1923530)+0.6*(1332668/(274599+316263))+1*(1675916/1923530)=0.26+0.88+0.284+1.35+0.87=3.64$$

Розрахуємо ризик банкрутства за моделлю Альтмана на початок звітного періода:

$$Z = 1,2 \times (1109632+253950-96458/1715659)+1,4 \times (1062395/1715659)+3,3 \times (223430/1715659)+0,6 \times (1109632/253950+352077)+1,0 \times (1559192/1715659)=0,279+0,866+0,429+1,098+0,908 = 3,58$$

Шкала для оцінювання імовірності банкрутства:

$Z < 1,8$ – дуже висока;

$1,81 < Z < 2,70$ – висока;

$2,71 < Z < 2,99$ – можлива;

$Z > 3,00$ – дуже низька.

Отже, можна зробити висновок, що підприємство АТ «Технологія» на кінець 2018 року та на кінець 2019 року має дуже низьку ймовірність банкрутства. На кінець періода, фінансові показники тільки зміцнили свою позицію на ринку.

Оцінимо ймовірність банкрутства за моделлю Ліса (Рис.2.8).

Показники моделі	Формула розрахунку
1	2
Частка оборотного капіталу у активах	$X_1 = \Phi. \text{ № 1, p. 1195} : \Phi. \text{ № 1, p. 1300}$
1	2
Частка операційного прибутку у пасивах	$X_2 = \Phi. \text{ № 2, p. 2190} : \Phi. \text{ № 1, p. 1900}$
Частка нерозподіленого прибутку у пасивах	$X_3 = \Phi. \text{ № 1, p. 1420} : \Phi. \text{ № 1, p. 1900}$
Співвідношення власного і позикового капіталу	$X_4 = \Phi. \text{ № 1, p. 1495} : \Phi. \text{ № 1, p. 1595} + \text{p. 1695}$
$Z = 0,063X_1 + 0,092X_2 + 0,057X_3 + 0,001X_4$	

Рис.2.8. Формула ймовірності банкрутства Ліса. Джерело:87

Розрахуємо ймовірність банкрутства за моделлю Ліса на кінець періода:

$$Z=0.063(734106/1923530)+0.092(154008/1923530)+0.057(1221780/1923530)+0.001(1332668/(274599+316263))=0.024+0.0736+0.0362+0.0022=0.136$$

Розрахуємо ймовірність банкрутства за моделлю Ліса на початок періода:

$$Z=0.063(751078/1715659)+0.092(237219/1715659)+0.057(1062395/1715659)+0.001(1109632/(253950+352077))=0.0275+0.0127+0.0352+0.0018=0.077$$

$Z < 0,037$ - ймовірність банкрутства висока

$Z > 0,037$ - ймовірність банкрутства низька

Отже, можна зробити висновок, що за моделлю банкрутства Ліса, підприємству АТ «Технологія» не загрожує банкрутство, показник 0,077 на початок періода та 0,136 більше, ніж значення 0,037, тому підприємство має сильну позицію на ринку.

Показники моделі	Формула розрахунку
Співвідношення операційного прибутку і короткострокових зобов'язань	$X_1 = \Phi. \text{ № 2, p. 2190} : \Phi. \text{ № 1, p. 1695}$
Співвідношення оборотних активів і суми зобов'язань	$X_2 = \Phi. \text{ № 1, p. 1195} : \Phi. \text{ № 1, p. 1595} + \text{p. 1695}$
Частка короткострокових зобов'язань у сумі пасивів	$X_3 = \Phi. \text{ № 1, p. 1695} : \Phi. \text{ № 1, p. 1900}$
Коефіцієнт рентабельності активів	$X_4 = \Phi. \text{ № 2, p. 2000} : \Phi. \text{ № 1, p. 1300}$
$Z = 0,53 X_1 + 0,13 X_2 + 0,18 X_3 + 0,16 X_4$	

Рис.2.9. Розрахунок ймовірності банкрутства підприємства за багатofакторною моделлю Таффлера. [Джерело:87]

Розрахуємо ймовірності банкрутства підприємства за багатofакторною моделлю Таффлера на кінець періода:

$$Z=0.53(154008/316263)+0.13(734106/274599+316263)+0.18(316263/1923530)+0.16(1675916/1923530)=0.258+0.161+0.0295+0.139=0.587$$

Розрахуємо ймовірності банкрутства підприємства за багатofакторною

моделлю Таффлера на початок періода:

$$Z=0,53(237219/352077)+0,13(731078/253950+352077)+0,18(352077/1715659)+0,16(1559192/1715659)=0,357+0,156+0,036+0,145=0,694.$$

Якщо $Z > 0,3$ – непогані довгострокові перспективи; якщо $Z < 0,2$ – висока ймовірність банкрутства.

Отже, на початок періода показник становить 0,694, а на кінець 0,587, у обох випадках, ймовірність банкрутства підприємства дуже низький та на довгострокову перспективу підприємство має міцну позицію на ринку.

Наведено механізм та результати розрахунку ймовірності банкрутства досліджуваного підприємства за двофакторною моделлю.

Показники моделі	Формула розрахунку
Коефіцієнт поточної ліквідності ($Kл$)	Ф. № 1, р. 1195 : : Ф. № 1, р. 1695
Показник частки позикових коштів у пасивах підприємства ($Kз$)	$Kз = (\text{Ф. № 1, р. 1595} + \text{р. 1695}) :$ Ф. № 1, р. 1900
$X = -0,3877 - 1,0736 Kп + 0,579 Kз$	

Рис.2.10. Розрахунок ймовірності банкрутства підприємства за двофакторною моделлю. Джерело:[8]

Розрахуємо показники ймовірності банкрутства на кінець періоду:

$$X=-0,3877-1,0736(734106/316263)+0,579(274599+316263/1923530)=-2,699$$

На початок періоду:

$$X=-0,3877-1,0736(751078/352077)+0,579(253950+352077/1715659)=-2,47$$

За двофакторною моделлю, якщо: $X > 0,3$, то ймовірність банкрутства велика; $-0,3 < X < 0,3$, то ймовірність банкрутства середня; $X < -0,3$, то ймовірність банкрутства мала; $X = 0$, то ймовірність банкрутства становить 50%.

Отже, можна зробити висновок, що показники за двофакторною моделлю становлять менше, ніж -0,3, це означає, що ймовірність банкрутства підприємства мала.

Висновки до розділу 2

Дослідивши різні моделі ймовірності банкрутства підприємства, був проведений детальний аналіз, можемо зробити висновок, що підприємство АТ «Технологія» у майбутній перспективі не має загрози банкрутства, усі фінансові показники за звітний рік вирости та підприємство змогло зміцнити свою позицію на ринку.

Фінансова діяльність підприємства має бути спрямована на забезпечення систематичного надходження й ефективного використання фінансових ресурсів, дотримання розрахункової і кредитної дисципліни, досягнення раціонального співвідношення власних і залучених коштів, фінансової стійкості з метою ефективного функціонування підприємства.

Саме цим зумовлюється необхідність і практична значущість систематичної оцінки фінансового стану підприємства, якій належить суттєва роль у забезпеченні його стабільного фінансового стану.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ ЗМІЦНЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Шляхи забезпечення фінансової стійкості підприємства за допомогою інструментів фінансового управління

При використанні різних методик для виконання завдань оцінювання фінансової стійкості підприємства важливим є набір використовуваних оцінних показників, що дозволяють отримати обґрунтовані висновки. Для проведення моніторингу необхідно сформулювати групу показників, що дають у сукупності комплексну характеристику стану й перспектив будь – якого підприємства. Кількість показників моніторингу повинна бути невелика, тому що тільки в цьому випадку можна, з одного боку, створити передумови для оперативності й комплексності аналізу, а з іншого боку – уникнути надмірної трудомісткості й виключити суперечливість висновків. Крім того, повинна бути дана чітка й недвозначна інтерпретація показникам й їхнім значенням, а також сукупності значень показників.

Вважаємо, що на основі обчислення й аналізу в динаміці п'яти фінансових показників – рентабельності власного капіталу, коефіцієнта покриття позаоборотних активів власним капіталом, тривалості обороту кредиторської заборгованості й тривалості обороту чистого виробничого оборотного капіталу – може бути надана досить нова комплексна характеристика фінансово – економічного стану й перспектив розвитку аналізованого підприємства.

Слід зазначити, що стабільність фінансового стану підприємства в умовах ринкової економіки обумовлена значною мірою його діловою активністю, що залежить від широти ринків збуту продукції, його ділової репутації (іміджу), ступеня виконання плану за основними показниками господарської діяльності, рівня ефективності використання ресурсів

(капіталу) і стабільності економічного зростання. Найбільш інформативні аналітичні висновки формуються в результаті зіставлення темпів їх зміни. У цьому зв'язку оптимальним є співвідношення таких темпових показників:

$$100\% < T_{ск} < T_p < T_n \quad (3.1)$$

де $T_{ск}$ – темпи зміни сукупного капіталу, авансованого в діяльність підприємства;

T_p – темпи зміни обсягів реалізації продукції;

T_n – темп зміни прибутку.

Перша нерівність ($100\% < T_{ск}$) означає, що економічний потенціал підприємства зростає, тобто розширюються масштаби його діяльності.

Друга нерівність ($T_{ск} < T_p$) вказує на те, що в порівнянні із збільшенням економічного потенціалу обсяг реалізації підвищується більш високими темпами, тобто ресурси суб'єкта господарювання використовуються більш ефективно, підвищується віддача з кожної грошової одиниці, вкладеної в активи підприємства.

Із третьої нерівності ($T_p < T_n$) видно, що прибуток зростає випереджальними темпами, що свідчить про відносне зниження витрат виробництва та обігу як результат дій, спрямованих на оптимізацію технологічного процесу і взаємовідносин з контрагентами.

Виконання даних пропорцій, тобто позитивна динаміка цих показників свідчить про динамічність розвитку підприємства та зміцнення його фінансового стану. «Золоте правило» економіки підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна).

З метою моніторингу досягнення фінансової стабілізації підприємства, можна запропонувати до застосування удосконалену модель «золотого правила економіки» підприємства, особливістю якої є доповнення існуючої моделі «золотого правила економіки» підприємства співвідношенням темпів приросту власного капіталу підприємства. Модифіковане «Золоте правило

економіки» підприємства передбачає додержання умови, за якої темпи зростання прибутку підприємства мають перевищувати темпи зростання власного капіталу, авансованого в діяльність підприємства, які, в свою чергу, повинні перевищувати темпи зростання обсягів продажу, а останні повинні бути вищими за темпи зростання активів (майна), має наступний вигляд:

$$100\% < T_{ск} < T_p < T_{вк} < T_n \quad (3.2)$$

де $T_{вк}$ – темпи зміни власного капіталу, авансованого в діяльність підприємства [51].

В той же час, досягнення перевищення темпів зростання власного капіталу підприємства, отримане за рахунок підвищення темпів зростання чистого прибутку, над темпами зростання залученого капіталу, дозволить динамічно збільшувати показник фінансової автономії та покращити інші показники структури капіталу підприємства. Тобто, значна увага повинна приділятися досягненню підвищення ефективності виробництва підприємства.

Особливу роль у підвищенні ефективності виробництва продукції займають організаційні фактори, пов'язані зі створенням систем управління, які забезпечують функціональне, організаційне, економічне, соціальне узгодження фаз відтворення підприємств.

На нашу думку, матеріально-технічні, організаційно-управлінські й економічні фактори є визначальними у підвищенні прибутку підприємства. Під час вибору стратегії управління прибутком підприємства рекомендовано враховувати наявність певного співвідношення змін чинників, що впливають на його рівень прибутковості, а як наслідок змін темпів нарощування власного капіталу підприємства та рівня його фінансової незалежності. У цьому зв'язку оптимальним є співвідношення таких темпових показників:

$$100\% < T_{ч} < T_{ф} < T_{с} < T_p < T_n \quad (3.3),$$

де, T_p – темпи зміни прибутку;

T_p – темпи зміни виручки від реалізації;

$T_{с}$ – темпи зміни собівартості;

Тф – темпи зміни фондівдачі;

Тч – темпи зміни чисельності працівників.

За високого рівня стратегічного управління прибутком та базової стратегії розвитку запропоновано використовувати стратегію збереження темпів зростання прибутку з урахуванням інфляції або стратегію досягнення цільового прибутку.

Коефіцієнт структури залученого капіталу.

Він визначається: довгострокові зобов'язання / залучений капітал [85, с.94-97]

В економічних дослідженнях обґрунтовано твердження, що фінансова стійкість підприємства є передумовою його економічного розвитку. На нашу думку, економічний розвиток – це підвищення ефективності виробництва, зниження собівартості продукції, ефективніше використання потенціалу, що є в розпорядженні підприємства, підтримання фінансової стійкості.

Забезпечити економічний розвиток підприємство має можливість за рахунок прибутку, що направляється на розширення виробництва (реінвестування), фонду дивідендів, додаткового випуску акцій, амортизації, а також від продажу готової продукції, понаднормових запасів товарно-матеріальних цінностей, інкасації дебіторської заборгованості, залучення коштів інших підприємств, кредитів банків тощо.

Для оцінки впливу чинників, що відображають ефективність діяльності на величину економічного розвитку підприємства, застосовують таку модель:

$$K_{e.p.} = P \times \Phi \times K_z \times K \quad (3.4)$$

де P – рентабельність реалізованої продукції;

Φ – фондівдача;

K_z – коефіцієнт заборгованості;

K_c – коефіцієнт самофінансування (фінансової автономії).

Для оцінки впливу чинників, що відображають ефективність фінансової діяльності на величину економічного розвитку підприємств можна застосовувати використання розширеної моделі [47]:

$$K_{e,p} = Pr \times P \times \Phi \times Kc \times Kок \times Kд.а. \times Km \times Kз \times Кл \times Kшр, \quad (3.5)$$

де $K_{e,p}$ – коефіцієнт економічного розвитку;

Pr – реінвестований прибуток;

P – рентабельність реалізованої продукції;

Φ – фондвіддача;

Kc – коефіцієнт самофінансування;

$Kок$ – коефіцієнт обігу основного капіталу;

$Kда$ – коефіцієнт ділової активності;

$Kм$ – коефіцієнт маневрування;

$Kз$ – коефіцієнт заборгованості;

$Кл$ – поточний коефіцієнт ліквідності;

$Kшр$ – коефіцієнт швидкого реагування.

Використання комп'ютерної техніки дає можливість створити всеохоплюючі і деталізовані моделі, швидко прорахувати їх багатоваріантність і оперативно управляти фінансовою стійкістю підприємства, використовуючи можливості фінансового моделювання та прогнозування.

Мета фінансової стабілізації підприємств реалізується шляхом впровадження оперативних, тактичних і стратегічних механізмів фінансової стабілізації і вважається досягнутою, якщо: досягнуто усунення поточної неплатоспроможності завдяки реалізації оперативних заходів; досягнуто показників фінансової структури капіталу, які свідчать про забезпечення високої фінансової стійкості підприємства, завдяки реалізації тактичних заходів, тобто сума запланованого позитивного грошового потоку по всіх видах господарської діяльності повинна перевищувати суму запланованого негативного грошового потоку; досягнуто високої ринкової вартості підприємства в результаті прискорення темпів його економічного розвитку завдяки реалізації стратегічних механізмів фінансової стабілізації.

Розглядаючи механізм управління деякі автори вважають, що «механізм управління ... являє собою сукупність таких елементів, як організаційні форми

і структури управління, методи і важелі впливу, що забезпечують ефективну реалізацію характерних для виробництва цілей і найбільш повно на даному етапі задовольняють суспільні, колективні і індивідуальні інтереси і потреби» [54]. Лафта Дж. під механізмом управління розуміє «...сукупність засобів впливу, які використовуються в управлінні...». Таким чином, теоретичний аналіз показав, що якісна зміна механізму управління фінансовою стійкістю промислового підприємства забезпечується сукупністю виробничих, адміністративних, інноваційних і інтеграційних чинників, які представляють собою систему зовнішнього та внутрішнього впливу на систему управління фінансовою стійкістю промислового підприємства з метою його перетворення в адекватний стан відносно життєвого циклу підприємства. В результаті трансформації вихідного стану системи управління фінансовою стійкістю промислового підприємства відбувається результативний вплив на механізм та стиль управління, якому відповідає певна мета, комплекс доступних фінансових методів, інструментів, важелів та каналів для залучення фінансових активів. Враховуючи наявність і рівень розвитку кожного з перерахованих факторів управління визначається життєвий цикл промислового підприємства та особливості управління його фінансовою стійкістю.

Фінансову стійкість суб'єктів господарювання слід розглядати як комплексну категорію, що відображає рівень фінансового стану та фінансових результатів підприємства, здатність виконувати свої зобов'язання та забезпечувати розвиток діяльності при збереженні кредито- та платоспроможності.

Умовою життєздатності підприємства та основою його розвитку в конкурентному ринку є стабільність (стійкість). Саме фінансова стійкість підприємства є передумовою його економічного розвитку.

В основі досягнення внутрішньої стійкості підприємства лежить своєчасне та гнучке управління внутрішніми факторами його діяльності, тобто головна роль в системі антикризового управління повинна належати

широкому застосуванню внутрішніх механізмів фінансової стабілізації.

З метою подолання фінансової нестійкості підприємств та зміцнення конкурентоспроможності доцільним є використання комплексного підходу до вдосконалення управління фінансами, основною спрямованістю якого є у короткостроковій перспективі – усунення проявів неплатоспроможності у разі втрати конкурентних переваг; у середньостроковій – усунення причин, що генерують неплатоспроможність та адаптація до умов діяльності в конкурентному середовищі; у довгостроковій – забезпечення фінансової стійкості підприємства до впливу зовнішніх факторів конкурентного середовища.

Отже, за будь-яких умов, управління підприємством повинно бути ефективним, тобто забезпечувати йому конкурентоспроможність на ринку та інвестиційну привабливість, одним із елементів якої є фінансова стійкість [24].

3.2. Удосконалення системи фінансової стійкості підприємства

Сучасний розвиток економіки України в певній мірі можна охарактеризувати як період потрясінь. Зміни, пов'язані з ризиками, збитками та умовами прогресуючої фінансової кризи стали нормою сьогодення. Якщо підприємства не будуть прямувати до змін, які охоплюють весь сучасний світ, вони зазнають краху й збанкрутують. Ефективна діяльність підприємства залежить від багатьох чинників, при цьому одним з найважливіших є його фінансовий потенціал. У сучасних умовах господарювання для підприємств важливим є врахування таких елементів управління фінансовим потенціалом, як платоспроможність, фінансова стійкість та ділова активність, що визначається, зокрема, ефективністю оборотних коштів, прибутковістю підприємства, таких, як потенціал формування та повнота використання фінансових ресурсів, збалансування грошових потоків і рівень фінансового ризику [9, с. 270]. Ефективність використання ресурсів і підвищення рівня економічної стійкості підприємства в сучасних економічних умовах значною

мірою залежить від наявності, використання й вдосконалення фінансового потенціалу підприємства. Однією з особливостей нестійкого функціонування сучасних підприємств є кількісна, якісна та структурна недосконалість фінансового потенціалу господарюючих суб'єктів, що зумовлена значними втратами ресурсів у здійсненні реформ і складним фінансовим становищем підприємств. Використання й вдосконалення фінансового потенціалу до необхідного рівня повинно надавати можливість підприємству для ефективного застосування своїх ресурсів, а значить сприяти поглинанню зовнішніх й внутрішніх дестабілізуючих факторів, що є свідченням стійкості функціонування. Напрями управлінського впливу щодо зміцнення фінансового потенціалу підприємства представлено на рис. 3.1.

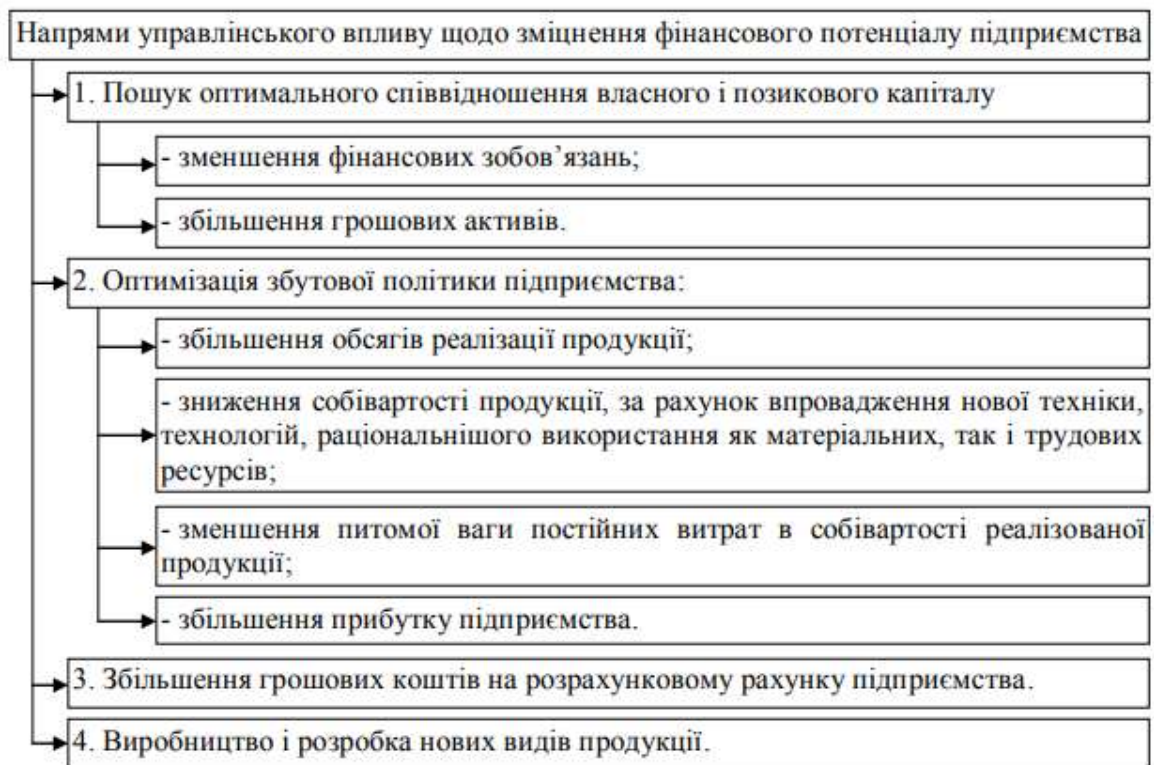

Рис. 3.1. Напрями управлінського впливу щодо зміцнення фінансового потенціалу підприємства. Джерело: складено автором

Першочерговим етапом у покращанні фінансового потенціалу українських підприємств є пошук оптимального співвідношення власного і позикового капіталу, яке б забезпечило мінімальний фінансовий ризик за

максимальної рентабельності власного капіталу. Оптимізація ліквідності підприємства реалізується за допомогою оперативного механізму фінансової стабілізації – системи заходів, спрямованих, з одного боку, на зменшення фінансових зобов'язань, а з іншого, на збільшення грошових активів, що забезпечують ці зобов'язання. Фінансові зобов'язання підприємство може зменшити за рахунок:

- зменшення суми постійних витрат (зокрема витрат на утримання управлінського персоналу);
- зменшення рівня умовно-змінних витрат;
- продовження строків кредиторської заборгованості за товарними операціями;
- відтермінування виплат дивідендів та відсотків.

Збільшити суму грошових активів можна за рахунок:

- рефінансування дебіторської заборгованості (шляхом факторингу, врахування та дисконтування векселів, форфейтингу, примусового стягнення);
- прискорення оборотності дебіторської заборгованості (шляхом скорочення термінів надання комерційного кредиту);
- оптимізація запасів товарно-матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів товарних запасів методом техніко-економічних розрахунків);
- скорочення розмірів страхових, гарантійних та сезонних запасів на період перебування підприємства у фінансовій кризі.

В умовах конкурентного середовища актуальності набуває оптимізація збутової політики підприємства. Підприємству необхідно активізувати політику в галузі маркетингу з метою просування своєї продукції, яка фактично за рахунок високої якості та ціни, нижчої від середньогалузевої є конкурентноспроможною. Важливими для вирішення є питання реклами, упаковки, випуску високоякісної сувенірної продукції, фірмова торгівля, стимулювання збуту різними шляхами. Правильний підхід до просування продукції виробників товарів дозволить збільшити реалізацію продукції, що

створить реальні передумови для виходу підприємства з фінансово-економічної кризи. Конкурентоспроможність на ринку збуту можна досягти шляхом зниження собівартості продукції, за рахунок впровадження нової техніки, технологій, раціональнішого використання як матеріальних, так і трудових ресурсів, зменшення питомої ваги постійних витрат в собівартості продукції, адже 100% зниження собівартості продукції прямо пропорційно впливає на збільшення прибутку підприємства [39, с.45]. Ще одним напрямом нарощування фінансового потенціалу підприємства є збільшення грошових коштів на розрахунковому рахунку підприємства, що збільшить коефіцієнт абсолютної ліквідності і дозволить підприємству брати довго- і короткострокові позики в банку для фінансування поточної діяльності, які видаються лише платоспроможним підприємствам, в яких коефіцієнт абсолютної ліквідності відповідає нормі. Збільшення грошових коштів можна забезпечити за рахунок реалізації зайвих виробничих і невиробничих фондів, здачі їх в оренду. Наступним напрямом покращання фінансового потенціалу підприємства може стати виробництво і розробка нових видів продукції, яка зацікавить споживачів, а також отримання ліцензій на виробництво «ходових» товарів, що дасть змогу стабілізувати і покращити фінансовий стан підприємства. Фінансовий стан підприємства не може бути стійким, якщо воно не отримує прибутку у розмірах, що забезпечують необхідний приріст фінансових ресурсів, спрямованих на зміцнення матеріально-технічної бази підприємства та їх соціальної сфери. Оскільки наявний фінансовий потенціал – це одна з найважливіших характеристик діяльності кожного підприємства, то його треба систематично і всебічно оцінювати з використанням різних методів, прийомів та методик аналізу. Це уможливить критичну оцінку фінансових результатів діяльності підприємства як у статичній за певний період, так і в динаміці – а низку періодів, дасть змогу визначити «больові точки» у фінансовій діяльності та способи ефективності використання фінансових ресурсів, їх раціонального розміщення. До основних чинників, які можуть спричинити фінансову кризу на підприємствах, належать: зовнішні, або

екзогенні (які не залежать від діяльності підприємства) та внутрішні, або ендогенні (що залежать від підприємства) [37, с.124].

Головні екзогенні та ендогенні чинники фінансової кризи на підприємстві представлено на рис. 3.2. Негативні чинники розвитку фінансової кризи на підприємстві Екзогенні чинники фінансової кризи:

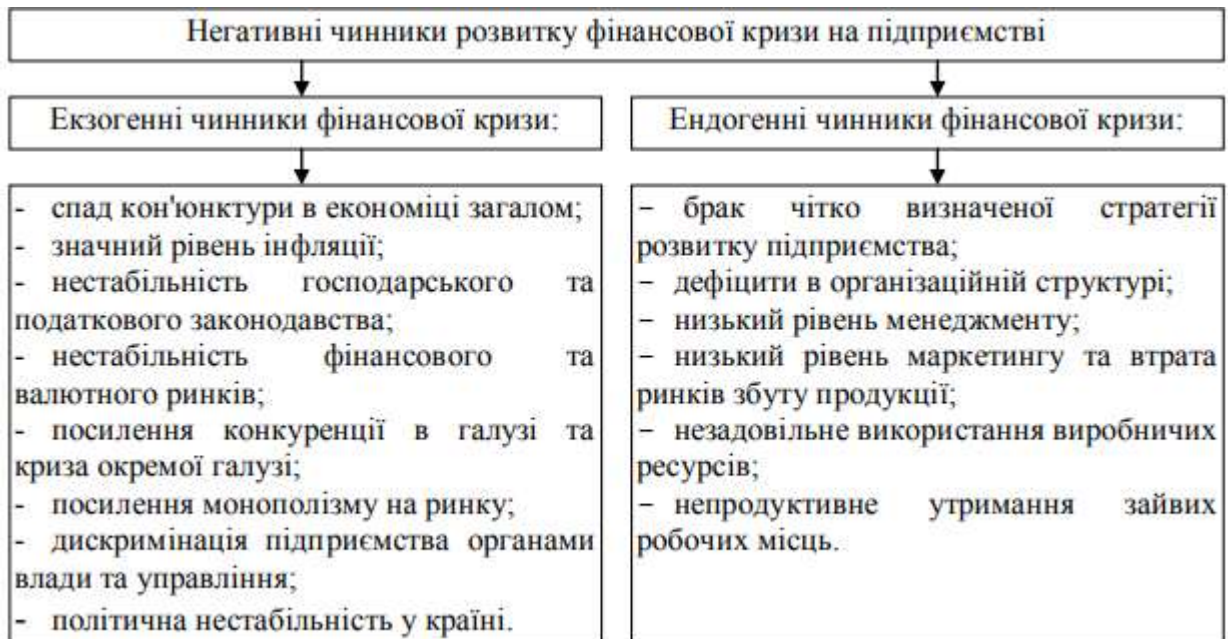

Рис. 3.2. Негативні чинники розвитку фінансової кризи на підприємстві

Джерело: 42, с.124

Ендогенні чинники фінансової кризи:

- спад кон'юнктури в економіці загалом;
- значний рівень інфляції;
- нестабільність господарського та податкового законодавства;
- нестабільність фінансового та валютного ринків;
- посилення конкуренції в галузі та криза окремої галузі;
- посилення монополізму на ринку;
- дискримінація підприємства органами влади та управління;
- політична нестабільність у країні.
- брак чітко визначеної стратегії розвитку підприємства;
- дефіцити в організаційній структурі;

- низький рівень менеджменту;
- низький рівень маркетингу та втрата ринків збуту продукції;
- незадовільне використання виробничих ресурсів;
- непродуктивне утримання зайвих робочих місць.

Враховуючи проблеми управління фінансовим потенціалом підприємства в умовах фінансової кризи, а також необхідність стабілізації фінансової стійкості підприємств в умовах фінансової нестабільності, варто вжити таких заходів:

- усунення зовнішніх факторів банкрутства;
- удосконалення поточного календаря фінансового документа, у якому докладно відображається грошовий обіг підприємства;
- регулювання рівня незавершеного виробництва;
- переведення низькооборотних активів до високооборотних;
- вживання локальних заходів з поліпшення фінансового стану;
- забезпечення фінансового становища підприємства в середньостроковій перспективі, яке виявляється в стабільному надходженні виручки від реалізації в достатньому рівні ліквідності активів, підвищенні рентабельності продукції, установлення призупинення штрафних санкцій за прострочену кредиторську заборгованість, забезпечення достатності фінансових ресурсів для покриття нових поточних зобов'язань;
- поступове погашення старих боргів, скорочення витрат до мінімально допустимого рівня, проведення енерго- і ресурсоощадних заходів;
- створення стабільної фінансової бази;
- забезпечення стійкого фінансового становища підприємств у довгостроковій перспективі, створення оптимальної структури балансу та фінансових результатів, фінансової системи підприємства до несприятливого зовнішнього впливу.

На рівні управління фінансовим потенціалом необхідно глибоко визначити всі можливості, які є у кожного підприємця для досягнення та

підтримання стійкого й ефективного розвитку економіки. І, що важливо, від вирішення цих проблем підприємствами залежить фінансова стійкість на всіх інших рівнях управління виробництвом. Збалансованість досягається шляхом забезпечення оптимальних кількісних співвідношень між елементами загальної фінансовоекономічної системи, які дозволяють їй гармонійно розвиватися. Система заходів для підтримки фінансового потенціалу підприємства на найбільш оптимальному рівні повинна передбачати [48]:

- постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього станів підприємства;
- розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійсненні попередніх заходів для їхнього забезпечення;
- впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації;
- координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами. Саме за таких умов можна забезпечити систему фінансового моніторингу кожної із складових фінансового потенціалу підприємств, яка змогла б надати можливість оптимізувати її відповідно до перспектив розвитку. Так, якщо моніторингом виявлено недостатній рівень фінансової стійкості підприємства, то можна реалізувати такі дії:
 - оптимізація руху фінансових ресурсів підприємства і врегулювання фінансових відносин, які виникають під час розрахункових відносин між господарюючими суб'єктами з метою ефективного їхнього розподілу;
 - розробка стійкої фінансової стратегії підприємства;
 - розробка проектів перспективних і поточних фінансових планів, прогнозних балансів та бюджетних коштів; - розрахунок прогнозних значень реалізації продукції (планів продажів) і планів капіталовкладень, собівартості

продукції тощо;

– визначення джерел фінансування господарської діяльності, а також бюджетне фінансування, довго- та короткострокове кредитування тощо;

– координація фінансових підрозділів підприємства. Саме за рахунок стійкої фінансової складової підприємство спроможне вкладати кошти у розробку нових товарів (послуг), освоювати нові ринки збуту шляхом демпінгу, забезпечувати або сприяти забезпеченню маркетингової стійкості підприємства, розвивати нові напрями діяльності, підтримувати інвестиційну стійкість, і, маючи висококваліфікований персонал, забезпечувати кадрову стійкість підприємства, ефективний процес управління. Можна зробити висновок, що досягнення фінансової стійкості підприємства можливе лише за умови використання елементів сучасного фінансового менеджменту, своєчасної реакції на зміни зовнішнього середовища та стратегічного бачення майбутнього стану підприємства. Удосконалення фінансової роботи на підприємстві доцільно здійснювати за такими напрямками: системний і постійний фінансовий аналіз їх діяльності; організацію обігових активів відповідно до існуючих вимог з метою оптимізації фінансового стану; впровадження управлінського обліку і на цій підставі оптимізацію витрат підприємства; оптимізацію розподілу виручки і вибір найефективнішої дивідендної політики; більш широке впровадження комерційного кредиту з метою оптимізації джерел грошових коштів; застосування лізингових операцій з метою розвитку виробництва тощо.

Оцінюючи фінансову стійкість, вивчимо рівень ефективності розвитку діяльності підприємства за співвідношенням темпів зміни показників наявності активів, їх окремих елементів та результативних ознак господарювання. Зокрема, процеси і явища, які формують розвиток діяльності підприємства й дають можливість оцінити його фінансову стійкість, визначаються такою системою показників, як середньорічна вартість активів (ТА), основних засобів і нематеріальних активів (ТО) та власного капіталу (ТК), а також інтервальними річними показниками чистого доходу (ТЧ),

доданої вартості (ТД) і чистого прибутку (ТП). Про ефективність розвитку діяльності підприємства й поліпшення його фінансової стійкості може свідчити така пропорція: $100\% < TA < TO < TK < TC < TD < TP$. Перша нерівність ($100\% < TA$) показує, що підприємство нарощує вкладення фінансових ресурсів і розміщення їх в активах задля збільшення обсягів господарської діяльності. Можна стверджувати, що саме рівень розвитку й динамізм інвестиційних процесів формують у сучасних умовах стратегічну основу сталого економічного зростання. Фінансова стійкість підприємства зазнає впливу багатьох чинників. Інформаційний опис фінансової стійкості підприємства здійснюється на основі застосування системи бухгалтерського обліку на підприємстві. Головними інструментами оцінювання фінансової стійкості підприємства є фінансові показники (коефіцієнти), які мають причинно-наслідковий зв'язок з результативним узагальнюючим показником, загалом виділено 32 показники фінансової стійкості підприємства (рис.3.3).

Показники, одиниця виміру	Зміст показника
Частка активної частини основних засобів, %	Зростання цього показника в динаміці розцінюється як сприятлива тенденція.
Коефіцієнт зносу активної частини основних засобів, %	Збільшення значення цього показника свідчить про зношення активної частини основних засобів.
Співвідношення суми основних засобів основної діяльності до суми основних засобів загалом станом на кінець року, %	Показує, яку частину усіх основних засобів займають основні засоби основної діяльності; зростання показника свідчить про збільшення інвестицій в основну діяльність.
Ступінь придатності основних засобів у межах нормативного строку служби, %	Збільшення значення цього показника свідчить про зношення основних фондів підприємства.
Маневреність власних оборотних засобів	Для нормального функціонування підприємства цей показник змінюється в межах від 0 до 1.
Коефіцієнт поточної (загальної) ліквідності	Зростання розцінюється як сприятлива тенденція, граничне значення становить 1,5.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності (платоспроможності)	Показує, яка частина короткострокових зобов'язань може бути погашена негайно, найжорсткіший критерій ліквідності, граничне значення становить 0,1–0,2.
Частка оборотних коштів в активах, %	Показує, яку частину в активах підприємства займають оборотні кошти.
Частка власних оборотних коштів в їх загальній сумі, %	Показує, яку частину становлять власні оборотні кошти в загальному обсязі оборотних коштів підприємства.
Частка власних оборотних коштів у покритті запасів, %	Рекомендована нижня межа цього показника становить 50 відсотків.
Частка запасів в оборотних активах, %	Показує, яку частину в оборотних активах підприємства становлять запаси.
Коефіцієнт покриття запасів	Якщо значення цього показника менше 1, то поточний фінансовий стан підприємства розглядається як нестійкий.
Коефіцієнт покриття	Нормативне значення має перевищувати 1.
Коефіцієнт фінансової автономії	Критичне значення становить 0,5; збільшення значення цього показника або зростання показника свідчить про припинення фінансової залежності підприємства від позикових коштів.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	Значення цього показника залежить від структури капіталу та галузевої належності підприємства. Для того щоб зробити висновок, необхідно порівняти значення цього показника із загальногалузевим розміром.
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	Показує, яку частину в балансі підприємства займає позиковий капітал.
Коефіцієнт структури довгострокових вкладень	Показує, яка частина основних засобів та інших необоротних активів фінансується зовнішніми інвесторами. Збільшення значення цього показника в динаміці свідчить про зростання залежності підприємства від зовнішніх інвесторів.
Коефіцієнт довгострокового залучення позикових коштів	Зростання цього показника в динаміці є негативною тенденцією, яка свідчить про залежність від фінансування ззовні.
Коефіцієнт структури позикового капіталу	Показує, яку частину в позиковому капіталі підприємства становлять довгострокові пасиви.
Коефіцієнт співвідношення позикових та власних коштів	Збільшення значення цього показника свідчить про зниження фінансової стійкості, та навпаки.
Коефіцієнт забезпечення власними засобами	Зростання цього показника забезпечує для неплатоспроможного підприємства можливість використання позасудових заходів відновлення плато- спроможності; граничне значення становить 0,1.
Фондовіддача, грн./грн.	Значення показника залежить від галузевих особливостей підприємства.
Оборотність коштів у розрахунках, оборотів	Зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства.
Оборотність запасів, оборотів	Зростання цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства.
Коефіцієнт погашення дебіторської заборгованості	Зменшення значення показника вважається сприятливою тенденцією для підприємства.
Оборотність власного капіталу, оборотів	Збільшення значення цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства.
Оборотність сукупного капіталу, оборотів	Збільшення значення цього показника є сприятливою тенденцією для підприємства.
Коефіцієнт стійкості економічного росту	Показує, якими в середньому темпами може розвиватися підприємство в майбутньому.
Рентабельність продукції, %	Збільшення значення показників рентабельності вважається сприятливою тенденцією для підприємства.
Рентабельність активів, %	
Рентабельність сукупного капіталу, %	
Рентабельність власного капіталу, %	

Рис.3.3. Показники фінансової стійкості підприємства. Джерело: [89]

Показники та індикатори фінансової стійкості, характеризуючи результат поточного, інвестиційного та фінансового розвитку підприємства, є важливим інформаційним полем для інвесторів та кредиторів щодо здатності виконувати свої зобов'язання. Формування фінансової рівноваги та підтримання належної платоспроможності у сучасних ринкових умовах демонструє спроможність підприємства адаптуватися до змін зовнішнього середовища та передумови нарощувати свій економічний потенціал [91]. Актуальним напрямом сталого функціонування суб'єктів господарювання є розробка дієвого механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Механізм забезпечення фінансової стійкості слід визначити як систему форм, методів, прийомів, важелів, норм і нормативів, а також нормативно-правового, інформаційного, програмно-технічного та кадрового забезпечення, за допомогою яких на підприємстві досягається такий стан фінансових ресурсів, їх формування, розподілу та використання, що дозволяє підприємству розвиватися на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та кредитоспроможності в умовах допустимого рівня

ризик [60]. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства є частиною загальної системи управління підприємством, що забезпечує вплив на чинники, від яких залежить загальний результат діяльності суб'єкта господарювання. Процес формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства можна представити у вигляді послідовності пов'язаних між собою етапів. Спільним для кожного етапу розробки механізму управління фінансовою стійкістю є використання інструментів управління фінансовою стійкістю підприємства.

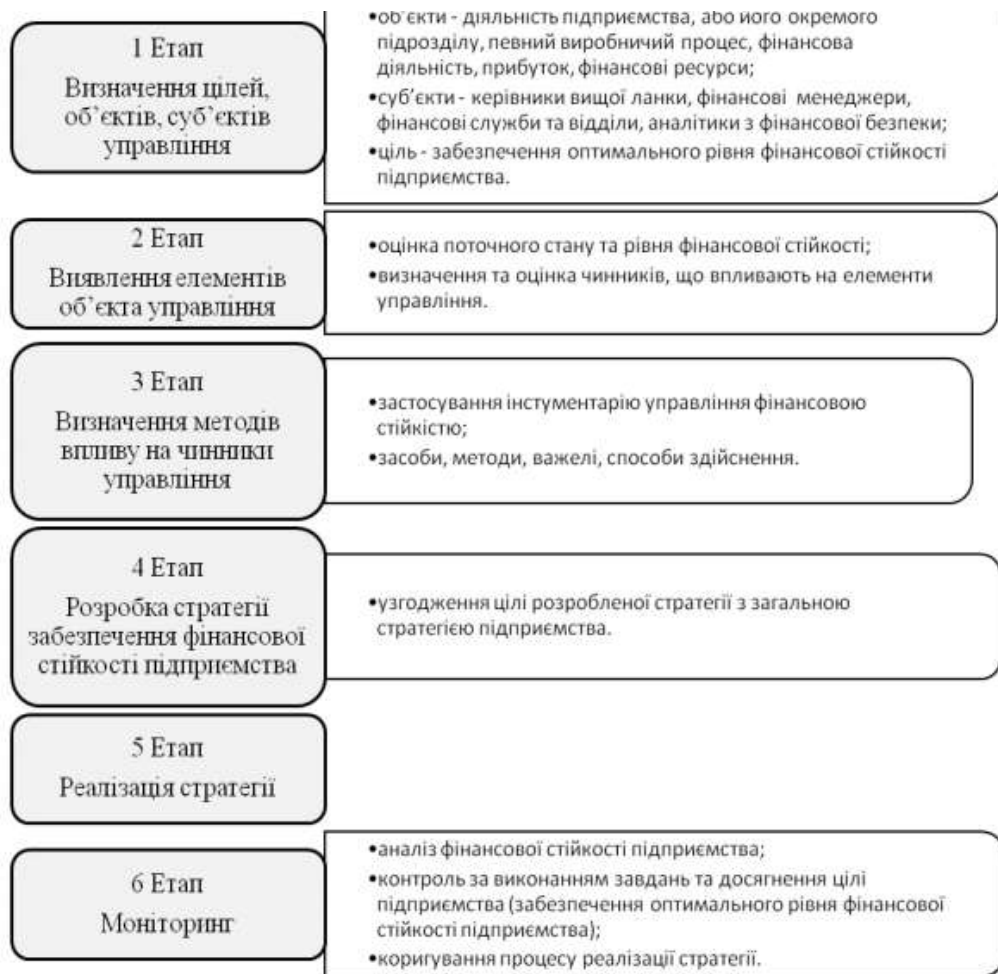

Рис.3.4. Послідовність етапів розробки механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Джерело: [37,64]

Сьогодні на підприємствах промисловості однією з головних проблем є відсутність цілісної стратегії, спрямованої на забезпечення стійкості фінансової і господарської діяльності підприємства та стійкого розвитку у перспективі. Процес реалізації визначеної головної мети механізму

забезпечення фінансової стійкості підприємств повинен бути спрямований на вирішення основних цілей та задач. Таким чином, використання системи управління за цілями дозволяє фінансовому менеджменту більш ефективно розпізнавати наявні проблеми та розробляти заходи щодо їх усунення. Запропонована система цілей охоплює весь спектр проблем, пов'язаних з управлінням фінансовою стійкістю по суті, оскільки як виявлено раніше управління нею полягає не тільки в оптимізації структури фінансових ресурсів, але й має забезпечити довгострокову ефективність використання наявних та потенційних ресурсів [37].

Отже, фінансова стійкість є однією з найважливіших характеристик фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю в залученні інвестицій, в одержанні кредитів, у виборі постачальників і в підборі кваліфікованих кадрів. Нарешті, воно не вступає в конфлікт із державою і суспільством, тому що виплачує вчасно податки в бюджет, внески в соціальні фонди, заробітну плату, а банкам гарантує повернення кредитів і сплату відсотків по них. Таким чином, наведена послідовність етапів реалізації механізму управління фінансовою стійкістю є ефективною та може застосовуватись у реальних умовах господарювання.

Для забезпечення оптимізації структури власного капіталу необхідно здійснити систему заходів:

1) спрямування значних розмірів додаткового капіталу на збільшення статутного капіталу, що в Наукові праці. Економіка у свою чергу сприятиме диверсифікації господарської діяльності підприємств, а отже і їх прибутковості;

2) створення фондів і резервів, зокрема, дивідендного резерву для реалізації стабільної дивідендної політики, яка буде сприяти зростанню ринкової вартості товариства.

Щоб запобігти фінансової неплатоспроможності підприємств і як

наслідок – зниженню фінансової стійкості необхідно розглянути оцінку можливостей рефінансування дебіторської заборгованості. Підприємство для трансформування дебіторської заборгованості в грошові кошти може застосувати наступні форми рефінансування [22]:

- факторинг;
- облік векселів, виданих покупцям продукції;
- форфейтинг. То ж одним із стратегічних завдань підприємств є необхідність впровадження в життя запропонованих заходів, які забезпечать достатній рівень фінансової стійкості, а відповідно і її зміцнення.

Висновки до розділу 3

У ринковій економіці фінансова стійкість підприємства є головною умовою життєдіяльності та основою стабільності стану підприємства. Під фінансовою стійкістю підприємства розуміють властивість підприємства, яка відображає в процесі взаємодії зовнішніх та внутрішніх факторів впливу досягнення стану фінансової рівноваги і здатність не лише утримувати на відповідному рівні протягом деякого часу основні характеристики діяльності підприємства, але й функціонувати та розвиватися. Одним з визначених завдань сьогодні є забезпечення відносної фінансової рівноваги підприємства в процесі його розвитку. Така рівновага характеризується високим рівнем фінансової стійкості та платоспроможності підприємства і забезпечується формуванням раціональної структури майна та капіталу, ефективними пропорціями в обсягах формування фінансових ресурсів за рахунок різних джерел, достатнім рівнем самофінансування інвестиційних потреб. Таким чином, фінансова стійкість є найважливішою характеристикою фінансово-економічної діяльності підприємства в умовах ринкової економіки. Якщо підприємство фінансово стійке, то воно має перевагу перед іншими підприємствами того ж профілю щодо залучень інвестицій, отримання кредитів, вибору постачальників та підбору кваліфікованих кадрів.

ВИСНОВКИ

За результатами проведеного дослідження управління фінансовим потенціалом підприємства АТ «Технологія» з метою підвищення ефективності його діяльності можна зробити наступні висновки:

1. Визначено, що формування та використання фінансових ресурсів – це невід'ємна складова фінансових відносин, необхідна умова здійснення фінансово-економічної діяльності, що безпосередньо визначає та впливає на його фінансовий потенціал та виступає його головною складовою. Сутність фінансового потенціалу полягає насамперед не так у наявності фінансових ресурсів у конкретний проміжок часу, як у здатності підприємства формувати та відтворювати необхідні активи у повному обсязі з мінімальними витратами та у стислі терміни.

2. Встановлено, що існує цілий перелік завдань управління фінансовим потенціалом підприємства. На мій погляд, їх необхідно краще структурувати, виділивши дві групи: ті, що безпосередньо ним вирішуються, та ті, що можуть бути досягнуті з його допомогою. Іншими словами, визначимо завдання управління фінансовим потенціалом за двома групами: функціональні (дійові) та цільові (результативні).

3. Визначено, що фінансова стійкість – здатність суб'єкта господарювання функціонувати і розвиватися, зберігаючи рівновагу своїх активів і пасивів в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність і інвестиційну привабливість в умовах допустимого рівня ризику. На фінансову стійкість впливають різні чинники, як внутрішнього, так і зовнішнього, щодо підприємства походження: структура та динаміка витрат, галузева належність, структура послуг, розмір уставного капіталу, стан майна і фінансових ресурсів, рівень платоспроможного попиту, конкуренція, економічні умови господарювання, зовнішньоекономічні зв'язки, податкова, кредитно-фінансова, облікова, інвестиційна політика тощо. Важливими чинниками, від яких залежить

фінансова стійкість підприємства, є саме внутрішні чинники, такі, як якість управління прибутком підприємства та структурою його позикових і власних коштів. Фінансова стійкість підприємства залежить від ефективного управління фінансовими ресурсами та визначається співвідношенням власних і позикових коштів, активів та джерел їх фінансування. Головною проблемою вітчизняних підприємств є низький рівень окремих показників фінансової стійкості, обумовлений недостатньою величиною власного капіталу для фінансування діяльності господарюючого суб'єкта. На сьогоднішній день для переважної більшості підприємств актуальним питанням виступає оптимізація структури капіталу, основними критеріями якої є максимізація рівня прогнозованої фінансової рентабельності та мінімізація вартості капіталу. Тож одним із стратегічних завдань підприємств є приведення співвідношення власного і позикового капіталу до оптимального співвідношення, яке забезпечить і максимальний рівень фінансової рентабельності, і достатній рівень фінансової стійкості, а відповідно і її зміцнення.

4. Доведено, що сучасні технології управління фінансовою діяльністю передбачають необхідність опрацювання системи моніторингу та контролю за процесами формування й використання фінансового потенціалу, які дозволяють оперативно виявити відхилення від запланованих параметрів економічного розвитку та своєчасно внести необхідні корективи. Без реалізації цього завдання проблематично забезпечити дієвість функціонування всього економічного механізму.

5. Обґрунтовано, що фінансовий потенціал забезпечує можливість трансформації ресурсного і виробничого потенціалів у результати діяльності підприємства. До певної міри фінансовий потенціал виступає в ролі важеля, що формує механізм динамічної трансформації ресурсів у результати діяльності підприємства. Не менш важлива і його роль у відтворювальних процесах на підприємстві.

6. Встановлено, що підприємство АТ «Технологія» є достатньо забезпеченим підприємством з безперебійним виробництвом.

7. За результатами проведеного дослідження встановлено, АТ «Технологія» у 2018-2019 роках здійснювало свою фінансово-господарську діяльність ефективно. Показники ймовірності банкрутства свідчать про те, що підприємству не загрожує банкрутство на довгострокову перспективу. Отримані значення розрахункових показників вказували на те, що фінансова стійкість підприємства не була порушена, оскільки основним джерелом фінансування його поточної діяльності виступали кредошти власного капіталу, тобто у підприємства практично не було залежності від зовнішніх короткострокових джерел фінансування.

8. Обґрунтовано, що ефективність використання ресурсів і підвищення рівня економічної стійкості підприємства в сучасних економічних умовах значною мірою залежить від наявності, використання й вдосконалення фінансового потенціалу підприємства. Однією з особливостей нестійкого функціонування сучасних підприємств є кількісна, якісна та структурна недосконалість фінансового потенціалу господарюючих суб'єктів, що обумовлена значними втратами ресурсів у здійсненні реформ і складним фінансовим становищем підприємств.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абрютина М.С. Оценка финансовой устойчивости и платежеспособности российских компаний / М.С. Абрютина // Финансовый менеджмент. 2006. № 6. С. 28-34
2. Алябьева В. А. Факторы и пути повышения финансовой устойчивости / В.А. Алябьева. [Электронный ресурс]. Режим доступа: <http://library.krasu.ru/ft/ft/b72/0227142/pdf/13/26b.pdf>.
3. Артеменко В.Г. Финансовый анализ: Учеб. Пособие / В.Г. Артеменко, М.В. Беллендир. 2-е изд. перераб. и доп. М.: Изд-во «Дело и Сервис», 2012. 365 с.
4. Базілінська О.Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: Навчальнометодичний посібник / О.Я. Базілінська. К.: 2009. 328 с.
5. Базілінська, О. Я. Фінансовий аналіз: теорія та практика: навчально-методичний посібник / О. Я. Базілінська. К.: Центр учбової літератури, 2009. С.107-108.
6. Бандуренко «Фінансова діяльність підприємства» 2007. С.13-15
7. Безбородова Т.В. Удосконалення механізму управління фінансовими ресурсами підприємств / Т.В. Безбородова // Держава та регіони. 2016. № 5. С. 21-23.
8. Безручко О.О. Сутність фінансової стратегії діяльності підприємства / О.О. Безручко [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.rusnauka.com/23_ntp_2010/economics/70140.doc.html
9. Белінська О.В. Сутність фінансового потенціалу підприємства / О.В. Белінська // Вісник Хмельницького національного університету. 2012. №4. Т.3. С. 267-271.
10. Бень Т.Г. Інтегральна оцінка фінансового стану підприємства / Т.Г. Бень, С.Б. Довбня // Фінанси України. 2002. № 6. С. 53-60.
11. Білик М.Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. / М.Д. Білик, О.В. Павловська, Н.М. Притуляк, Н.Ю. Невмежицька. К.: Вид-во КНЕУ, 2005. 592

с.

12. Бланк И.А. Словарь-справочник финансового менеджера. К.: «Ника-Центр», 2002. 480 с.

13. Бова В.А. Оцінка рівня фінансового потенціалу підприємства / В. А. Бова. // XV Міжнародна науковопрактична конференція «Розвиток підприємництва як фактор росту національної економіки». 16 листопада 2016 року. – К: НТУУ «КПІ», 2016. 148-149 с.

14. Боринець С.Я. «Міжнародні валютно-фінансові відносини». К. 2006., с.43-44

15. Боринець С.Я. «Розвиток сучасної грошово-валютних відносин». К., 2006., с.22

16. Бріхмелі Е. «Основи фінансового менеджменту». К. 2004., с.47

17. Бровкова Е.Г. «Фінансово-кредитна система держави». К. 2008., с. 32

18. Гавва В.Н. Потенціал підприємства: формування та оцінювання: Навчальний посібник / В.Н. Гавва, Е.А. Божко. Київ: «Центр навчальної літератури», 2014. 224 с.

19. Гайдар С.М. Коефіцієнтний підхід до оцінки фінансової стійкості підприємств торгівлі / С.М. Гайдар // Торгівля і ринок : зб. наук. праць. 2009. №27. С. 443-449.

20. Гершун А.М. Анализ внешней среды бизнеса. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.cfin.ru/management/strategy/plan/t_e_m_p_l_e_s.shtml.

21. Грачев А. В. Финансовая устойчивость предприятия: анализ, оценка и управление: Учебно-практическое пособие / А. В. Грачева. М.: Дело и Сервис, 2004. 192 с.

22. Данильчук І. В. Рефінансування дебіторської заборгованості як засіб підвищення платоспроможності підприємств на сучасному етапі / І.В. Данильчук // Економічний вісник університету. 2013. Вип. 20 (1). С. 58-63

23. Докієнко Л.М. Удосконалення процесу управління фінансовою

стійкістю підприємств промисловості як необхідна передумова підвищення їх конкурентоздатності / Л.М. Докієнко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Зб. наук. праць. 2014. Вип. 4 (28). С. 76-90.

24. Докієнко Л.М. Удосконалення процесу управління фінансовою стійкістю підприємств промисловості як необхідна передумова підвищення їх конкурентоздатності / Л.М. Докієнко // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Зб. наук. праць. 2004. Вип. 4 (28). С. 76-90

25. Друри К. Производственный и управленческий учет / К. Друри. М.: ЮНИТИ, 2010. 476 с.

26. Економічний аналіз: Підручник/ Ред. М.Г. Чумаченко; М-во освіти і науки України, Київський нац. економічний ун-т.-Вид. 2-е, пер. і доп. К.: КНЕУ, 2003. 548с.

27. Житна І.П. Економічний аналіз господарської діяльності підприємств: Навч. посібник: К.: Вища шк., 2002. 240с.

28. Загора Т.О. Економічна діагностика: Навчальний посібник / Т.О. Загора. К.: Центр учбової літератури, 2012. 400 с

29. Іванієнко В.В. Фінансовий аналіз: Навч. посіб. / Харківський держ. економічний ун-т. Х.: ВД «ІНЖЕК», 2003. 168с.

30. Ізмайлова К.В. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник / К.В. Ізмайлова. К.: МАУП, 2012. 152 с.

31. Ільїна С.Б. Контролінг процесів господарської діяльності в харчовій промисловості: навч. посіб. / С.Б. Ільїна, Т.С. Журба. К.: Професіонал, 2013. 592 с.

32. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навчальний посібник / М.І. Камлик. К.: Атіка, 2013. 432 с.

33. Кизим М.О. Оцінка і діагностика фінансової стійкості підприємства: Монографія / Кизим М.О., Забродський В.А., Зінченко В.А.,

Копчак Ю.С. Х.: Вид. дім «ІНЖЕК», 2003. 144 с.

34. Кнейслер О.В. Фінансове адміністрування і менеджмент у системі управління фінансами суб'єктів господарювання / О.В. Кнейслер, Н.І. Налукова // Наукові записки національного університету «Острозька академія». 2013. Вип. 24. С. 169-173.

35. Кобилецький В.Р., Відносні показники фінансової стійкості / В.Р. Кобилецький // Онлайн-журнал «Financial Analysis online» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/100-vidnosni-pokaznyku-finansovoi-stiikosti>

36. Коробов М.Я. Фінансово-економічний аналіз діяльності підприємств / М.Я. Коробов. К.: Знання, 2000. 378 с.

37. Комарецька П. В. Фінансовий потенціал: його складові, фактори впливу та умови розвитку / П.В. Комарецька // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна «Еволюція наукових знань і сучасні проблеми економічної теорії». 2015. № 663. С.144-148.

38. Косарева І.П. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства / І.П. Косарева, А.С. Бут // Молодий вчений. 2017. № 4. С. 678-682. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/molv_2017_4_160.

39. Костецький В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства / Костецький В. // Галицький економічний вісник. 2010. №4(29).

40. Костевич О.Д. Фінансовий потенціал як фактор сталого розвитку / О.Д. Костевич // Вісник Чернігівського технологічного університету. Серія «Економічні науки». Чернігів: ЧДТУ, 2016. № 43. С. 54-59.

41. Костирко А.Г. Нарощування фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств / А.Г. Костирко // Сучасний стан та перспективи розвитку економіки України: матеріали ХХVІІІ Міжнар. наук.-практ. конф., Львів, 2-3 серпня 2013 р. Львів: ЛЕФ, 2013. С. 75-77.

42. Кривицька О.Р. Планування прибутку підприємства при визначенні стратегії його розвитку / О.Р. Кривицька // Фінанси України. 2005.

№ 3. С. 138-143.

43. Кузенко Т.Б. Методичні підходи до управління фінансовим потенціалом підприємства / Т. Б. Кузенко, Н. В. Сабліна // Актуальні проблеми економіки. 2015. №4. С. 123-132.

44. Лафта Дж. К. Менеджмент: учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ТК Велби, 2005. – 592 с.

45. Ліготенко Л.О. Антикризове управління підприємством: теоретикометодологічні засади та практичний інструментарій: Монографія / Л.О. Ліготенко. К.: Київськ. нац. торг.-екон. ун-т, 2001. 580 с.

46. Левченко Н.М. Фінансовий потенціал підприємства: сутність та підходи до діагностики / Н.М. Левченко // Інвестиції: практика та досвід. 2012. №2. 114-117 с.

47. Макарьева В.И. Анализ хозяйственной деятельности организации / Макарьева В.И., Андреева Л.В. М.: Финансы и статистика, 2004. 262 с.

48. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення: Автореф. дис. ... канд. екон. наук / Ін-т. економ. прогнозів. НАН України. К., 2001. 160 с.

49. Мельник О.Г. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства: сутність та індикатори оцінювання

50. Мних Є.В. Економічний аналіз: Підручник. Київ: Центр навчальної літератури, 2003. 412 с.

51. Ніпіаліді О.Ю. Фінанси підприємств: Навч. посіб. / О.Ю. Ніпіаліді, Н. І. Карпишин. Тернопіль: Економічна думка, 2009. 232 с.

52. Оревини И.Н. Оценка и выбор поставщика в системе управления материальными ресурсами промышленного предприятия, с.45

53. Оспіщев В.І. Класифікація чинників впливу на фінансову стійкість підприємств / В.І. Оспіщев, І.В. Нагорна // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі і послуг : зб. наук. праць. / редкол.: О.І. Черевко (відпов. ред.) та ін. Харків : Вид-во Харків. ДУ харчування та торгівлі. 2009. Вип. 2(10). 694. С. 218-223.

54. Остапенко О.М. Антикризове управління сільськогосподарськими виробничими кооперативами / Автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Луганськ. 2008
55. Основы социального управления: Учебное пособие/ А.Г. Гладышев, В.Н. Иванов, В.И. Патрушев и др. Под ред. В.Н. Иванова. М.: Высшая школа, 2001. 271 с.
56. Пастухова В.В. Аналіз системи стратегічного управління підприємством: методологічний аспект / В.В. Пастухова// Фінанси України. № 10. 2007. С. 69-73.
57. Пащенко І.Л. Прогнозування фінансової діяльності підприємства / І.Л. Пащенко // Фінанси України. 2011. № 4. С. 45-50
58. Петренко С.Н. Контролінг: учеб. пособ. / С.Н. Петренко. К.: Ника-Центр, Эльга, 2011. 328 с.
59. Перетятко А.Ю. Сучасні підходи до оцінки фінансово-господарської діяльності як основи ефективного управління підприємством / А. Ю.Перетятко. К.: Освіта, 2006. С.19
60. Плиса В.Й. Зміцнення фінансової сталості підприємства. // Фінанси України. 1998, №5.
61. Притуляк Н. М. Ознаки фінансової стійкості – теоретична основа моделювання факторних систем / Н.М. Притуляк // Економіка. Фінанси. Право. 2013. № 1. С. 26-31.
62. Прісняков В.Ф. Порівняння фінансово-економічної стійкості ринкової і планової економіки / В.Ф. Прісняков // Фінанси України. 2006. № 10. С. 49-54
63. Ракитская О.П. Финансовый анализ / О.П. Ракитская. М.: Финансы и статистика, 2001. 360 с.
64. Резанов А.В. Організація системи управління матеріальними потоками промислового підприємства, 2009р., №11. С.131-136
65. Решитнякова А.В., Щербань О.Д. Управління фінансовою стійкістю підприємства // ББК 65.261 (4 укр). 2016. С. 139.

66. Родионова В.М. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / В.М. Родионова, М.А. Федотова. – М.: Перспектива. 2005. 327 с.
67. Рубин Ю.Б. Инвестиционно-финансовый портфель / Рубин Ю.Б., Солдаткин В.И. М: «СОМИНТЭК», 2009. 397 с.
68. Русіна Ю.О. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що на неї впливають / Ю.О. Русіна, Ю.В. Полозук // Міжнародний науковий журнал. Секція: Економічні науки. 2015. № 2. С. 91-94.
69. Савицкая Г.В. Анализ хозяйственной деятельности предприятия / Г.В. Савицкая. Минск: Перспектива, 2005. 498 с.
70. Самсонова К.В. Фактори впливу на фінансову стійкість підприємства / К.В. Самсонова // Збірник наукових праць Кіровоградського національного технічного університету. 2013. №4. С. 125-134.
71. Свешнікова М.С. Стратегія управління фінансовою стійкістю підприємства / М.С. Свешнікова // Фінанси України. 2008. № 11. С. 148-152
72. Селезнева Н.Н. Финансовый анализ. Управление финансами / Н.Н. Селезнева, А.Ф. Ионова. М.: ЮНИТИ, 2011. 639 с.
73. Старостенко Г.Г., Мірко Н.В. Фінансовий аналіз: Навч. Посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. 224 с.
74. Стасюк Г.А. Фінанси підприємств: Навч. посіб. для студ. вузів екон. спец. / Г.А. Стасюк. Херсон: Олді-плюс, 2004. 480 с.
75. Третяк О.Д. Оцінка фінансового стану акціонерних товариств / О.Д. Третяк // Фінанси України. 2009. № 12. С. 95-102.
76. Федотова М.А. Финансовая устойчивость предприятия в условиях инфляции / Федотова М.А., Родионова В.М. М.: Перспектива, 2008. 98 с.
77. Хасси Д. Стратегия и планирование / Д.Хасси: пер. с англ.; под ред. Л.А. Трофимовой. СПб.: Питер, 2001. 384 с.
78. Цал-Цалко Ю.С. Фінансова звітність підприємства та її аналіз: Навч. посібник Ю.С. Цал-Цалко. К.: ЦУЛ, 2002. 359 с.

79. Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Финансы предприятий / А.Д. Шеремет. М.: ИНФРА-М, 2004. – 343 с.
80. Школьник І.О. Фінансовий менеджмент: навчальний посібник / І.О. Школьник, І.М. Боярко, Б.І. Сюркало. – Суми: Університетська книга, 2013. 267 с.
81. Юрій С.І. Фінанси / С.І. Юрій, В.М. Федосов [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://pidruchniki.ws>
82. Яловий Г.К. Концептуальні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства / Г.К. Яловий, Н.П. Бакеренко // Науковий вісник НЛТУ України. 2016, вип. 18.5. С. 115-124.
83. Schinasi G.J. Safeguarding financial stability: theory and practice / G.J. Schinasi. – Washington, D.C.: International Monetary Fund, 2005.
84. Електронний ресурс:https://pidru4niki.com/1440125/ekonomika/analiz_finansovoyi_stiykosti_stabilnosti_pidpriyemstva
85. Електронний ресурс: <https://www.finalon.com/metodyka-rozrakhunku/100-vidnosni-pokaznyky-finansovoi-stiikosti>
86. Електронний ресурс:http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/2_2018/46.pdf
87. Електронний ресурс: <https://technologia.com.ua>
88. Електронний ресурс:<https://web.posibnyky.vntu.edu.ua>
89. Електронний ресурс: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=988>
90. Електронний ресурс: <https://conferences.vntu.edu.ua/index.php/all-fm/all-fm-2019/paper/viewFile/7213/5979>
91. Електронний ресурс: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/47-simnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/363-analiz-finansovoji-stijkosti-pidpriemstva-v-suchasnikh-umovakh>
92. Електронний ресурс: <http://global-national.in.ua>

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ТЕХНОЛОГІЯ»
КОНСОЛІДОВАНИЙ БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН)
СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ

(Суми наведені в тисячах гривень, якщо не зазначено інше)

Підприємство	Дата (рр, місяць, число)	КОДН		
		2019	12	31
Підприємство	ПрАТ "Технологія"	за ЄДРПОУ	14022407	
Територія	Україна	за КОАТУУ	5910136600	
Організаційно-правова форма господарювання	Приватна організація	за КОДЗП	435	
Вид економічної діяльності	Виробництво металевих конструкцій	за КВЕД	25.30	
Середня кількість працівників	678			
Адреса, телефон	Просторік Курортний, буд. 147-А, м. Суми, Сумська обл., 400031			
Середня ануар. тис. грн. без десятичного знаку				
Складено (зробити позначку "У" у відповідній клітинці) за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку за міжнародними стандартами фінансової звітності				У
Баланс (Звіт про фінансовий стан) на 31 грудня 2019 р.				
Форма №1		Код за ДКУД		1801001

Актив	Код рідка	Примітка	На кінець звітного періоду	На початок звітного періоду
1	2	3а	3	4
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи	1000	7	1 202	2 179
первісна вартість	1001		8 020	5 936
накопичена амортизація	1002		(4 738)	(3 757)
Назавждищені капітальні інвестиції	1005	8	140 607	150 676
Доходи засоби	1010	8	736 666	527 365
первісна вартість	1011		1 274 578	955 809
знос	1012		(537 912)	(431 514)
Довгострокові фінансові інвестиції				
які обліковуються за методом участі в капіталі індек підприємства	1030	9	286 038	244 050
інші фінансові інвестиції	1035	8	4	4
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	10	1 795	1 786
Відстрочені податкові активи	1045	25	2 243	1 985
інші необоротні активи	1090		18 699	30 478
Усього за розділом I	0000		1 989 424	964 581
II. Оборотні активи				
Зпаси	1100	11	200 121	228 833
Дебіторська заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги	1125	13	452 869	425 894
Дебіторська заборгованість за розрахунками				
за виданими авансами	1130		12 849	5 771
з бюджетом	1135		12 849	34 417
у тому числі з податку на прибуток	1136		-	-
інші поточна дебіторська заборгованість	1155		7 635	2 923
Гроші та їх еквіваленти	1165	14	47 334	42 712
Витрати майбутніх періодів	1170		151	75
інші оборотні активи	1190		281	353
Усього за розділом II	1000		734 196	751 078
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття				
Баланс	1300		1 923 530	1 715 659

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ТЕХНОЛОГІЯ»
 КОНСОЛІДОВАНИЙ БАЛАНС (ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВИЙ СТАН) (ПРОДОВЖЕННЯ)
 СТАНОМ НА 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ
 (Суми наведені в тисячах гривень, якщо не зазначено інше)

Позив	Код радіо	Примітка	На кінець звітного періоду	На початок звітного періоду
1	2	3а	3	4
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	15	8 600	8 600
Капітал у дооцінці	1402		-	-
Додатковий капітал	1410		32 774	32 774
Резервний капітал	1415		2 400	2 400
Нерозподілений прибуток (непокрита збиток)	1420		1 221 780	1 082 390
інші резерви	1435		(2 031)	(200)
Неконтрольована частка			60 135	2 669
Усього за розділом I	1498		1 332 668	1 169 432
II. Довгострокові зобов'язання				
Відстрочені податкові зобов'язання	1500		-	-
Довгострокові кредити банків	1510	18	133 852	150 522
інші довгострокові зобов'язання	1515	17	140 747	83 428
Довгострокові забезпечення	1520		-	-
Цільове фінансування	1525		-	-
Усього за розділом II	1595		274 599	233 950
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	18	-	24 406
Венди видані	1605		-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:				
довгостроковими зобов'язаннями	1610	18, 17	32 776	75 120
товари, роботи, послуги	1615		145 721	159 341
рахунками з бюджетом	1620		8 943	52 585
у тому числі з податку на прибуток	1621		8 629	10 380
рахунками з страхування	1625		2 041	1 708
рахунками з оплати праці	1630		17 174	15 096
поточна кредиторська заборгованість за здержаними зв'язками	1635		4 500	3 348
поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640		-	-
Поточні забезпечення	1650		12 556	10 603
Доходи майбутніх періодів	1655		103	-
інші поточні зобов'язання	1660	18	87 040	49 667
Усього за розділом III	1698		318 363	352 077
Баланс	1800		1 925 530	1 715 639

Від імені Керівництва Групи:

Голова Правління

Головний бухгалтер

Мерзлай Володимир Миколайович

Савока Євген Вікторович

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ТЕХНОЛОГІЯ»
 КОНСОЛІДОВАНИЙ ЗВІТ ПРО ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ (ЗВІТ ПРО СУКУПНИЙ ДОХІД)
 ЗА РІК, ЩО ЗАКІНЧИВСЯ 31 ГРУДНЯ 2019 РОКУ
 (Суми наведені в тисячах гривень, якщо не зазначено інше)

Підприємство	ПрАТ "Технологія" (найменування)	Дата (рік, місяць, число) за ЄДРПОУ	КОДНІ		
			2019	12	31
			14023407		
Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід) за 2019 р.					
Форма №2			Код за ДКУД 1801003		

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3а	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	19	1 675 916	1 509 192
Чисті зміни справедливої вартості біологічних активів та дохід від перенесеного визнання сільськогосподарської продукції		12	13 544	-
Субвенція реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	20	(1 315 159)	(1 130 501)
Валовий:				
Прибуток	2090		374 301	428 691
Збиток	2095		-	-
Інші операційні доходи	2120	23	11 060	9 441
Адміністративні витрати	2130	21	(52 063)	(49 440)
Витрати на збут	2150	22	(148 308)	(123 849)
Інші операційні витрати	2180	11	(31 064)	(27 624)
Фінансові результати від операційної діяльності:				
Прибуток	2190		154 008	237 219
Збиток	2195		-	-
Дохід від участі в капіталі	2200	8	43 959	45 077
Інші фінансові доходи	2220		-	-
Інші доходи	2240	23	39 186	7 318
Фінансові витрати	2250	24	(34 637)	(28 247)
Втрати від участі в капіталі	2255		-	-
Інші витрати	2270		(6 081)	(270)
Фінансові результати до оподаткування:				
Прибуток	2290		196 435	263 097
Збиток	2295		-	-
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	25	(30 674)	(39 667)
Чистий фінансовий результат:				
Прибуток	2380		165 761	223 430
Збиток	2385		-	-

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	2а	3	4
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		(3 224)	(259)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460		(3 224)	(259)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		162 537	223 171
Чистий прибуток, що належить:				
власникам материнської компанії	2470		159 660	223 623
неконтрольованій частці	2475		6 101	(353)
Сукупний (збиток)дохід, що належить:				
власникам материнської компанії	2480		157 845	223 617
неконтрольованій частці	2485		4 692	(445)

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Найменування показника	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	2а	3	4
Матеріальні витрати	2500		942 542	622 780
Витрати на оплату праці	2505		190 815	175 624
Відрахування на соціальні заходи	2510		36 546	34 566
Амортизація	2515		167 413	125 376
Інші операційні витрати	2520		207 186	170 036
Разом	2550		1 546 512	1 331 414

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код рядка	Примітка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	2а	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600		600 000	600 000
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605		600 000	600 000
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію, грн	2610		276,27	372,38
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію, грн	2615		276,27	372,38
Дивіденди на одну просту акцію	2650		-	-

Від імені Керівництва Групи

Голова Правління

Мерасніє Володимир Миколайович

Головний бухгалтер

Сисоєв Євген Вікторович

АНОТАЦІЯ

Глущенко М.В. «Проблеми забезпечення фінансової стійкості підприємства на прикладі АТ «Технологія» – Кваліфікаційна робота подана для присвоєння другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування». – К.: Національна академія управління, 2021.

В кваліфікаційній роботі розглянуто теоретико-методологічні підходи до аналізу фінансової стійкості підприємства та розроблені рекомендації щодо шляхів покращення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є процес аналізу фінансової стійкості підприємства.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, організаційно-методичних і прикладних аспектів аналізу фінансової стійкості підприємства.

В роботі проаналізовано теоретико-методологічні підходи до аналізу фінансової стійкості підприємства, з'ясовано сутність поняття «фінансова стійкість підприємства». Проведено дослідження інструментів та функцій фінансової стійкості. Проведено аналіз на основі методологічних підходів відомих вчених, щодо ймовірності банкрутства підприємства та наведені ступені ризику за різними шкалами. Проаналізовано показники фінансового стану АТ «Технологія» та наведено шляхи покращення фінансової стійкості підприємства.

Ключові слова: фінансова стійкість підприємства, ймовірність банкрутства, ринкова економіка, економічні відносини, ринкове середовище.

ABSTRACT

Glushchenko Marharyta. «Problems of ensuring the financial stability of the enterprise on the example of JSC «Technology». – Qualification work submitted for assignment of the second (master's) higher education level, majoring in Finance, Banking and Insurance. – K.: National Academy of Management, 2021.

The master's thesis considers theoretical and methodological approaches to the analysis of financial stability of the enterprise and developed recommendations on ways to improve the financial stability of the enterprise.

The object of study is the process of analyzing the financial stability of the enterprise.

The subject of research is a set of theoretical, organizational and methodological and applied aspects of the analysis of financial stability of the enterprise.

The paper analyzes the theoretical and methodological approaches to the analysis of financial stability of the enterprise, clarifies the essence of the concept of «financial stability of the enterprise». A study of the tools and functions of financial stability. The analysis is carried out on the basis of methodological approaches of known scientists, concerning probability of bankruptcy of the enterprise and degrees of risk on various scales are resulted. The indicators of the financial condition of JSC «Technology» are analyzed and the ways of improving the financial stability of the enterprise are given.

Key words: financial stability of the enterprise, probability of bankruptcy, market economy, economic relations, market environment.